

**ENTISESTÄ NEUVOSTOLIITOSTA TULLEIDEN PALUUMUUTTAJIEN
SOPEUTUMINEN JYVÄSKYLÄSSÄ**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Psykologian laitos
PL 35
40351 Jyväskylä

Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto,
psykologian laitos
syksy 2000
Mikko Pohjola

TIIVISTELMÄ

Entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien sopeutuminen Jyväskylässä

Tekijä: Mikko Pohjola
Ohjaaja: professori Isto Ruoppila
Psykologian pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
syksy 2000
37 sivua + 7 liitettä

Tutkimuksessa selvitettiin Jyväskylässä asuvien, 20-60 vuotiaiden, entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien ja heidän perheenjäsentensä taustatietoja, syrjintäkokemuksia, akkulturaatiostrategioita, hyvinvointia sekä näiden keskinäisiä yhteyksiä. Sekä venäjän- että suomenkielinen kyselylomake lähetettiin kaikkiaan 254:lle entisestä Neuvostoliitosta tulleelle paluumuuttajalle ja heidän perheenjäsenelleen. Lomakkeen palautti täytettynä 70 henkilöä. Postin toimesta palautettuja lomakkeita, joissa osoite oli vanhentunut oli 49. Kyselyn saaneista vastanneiden osuus oli 34%. Venäjänkieliseen lomakkeeseen vastasi 33 (47%) ja suomenkieliseen lomakkeeseen 37 (53%) henkilöä. Syrjintäkokemusten selvittämisessä käytettiin Ruotsin syrjintäasiamiehen suomeksi ja venäjäksi käännettyä tutkimuslomaketta, johon oli lisätty kaksi sosiaalisissa suhteissa tapahtuvaa syrjintää mittaavaa osiota. Akkulturaatioon liittyviä psykosomaattisia stressioireita mitattiin yleisten vaivojen ja oireiden tutkimiseen tarkoitettua stressiasteikon avulla ja minäkuva Rosenbergin itsearvostuksen mittarin versiolla. Akkulturaatiostrategioita arvioitiin Berry (1989) akkulturaatioviitekehukseen perustuvalla mittarilla. Syrjintäkokemusten osalta tutkimuksen kohteena olevaa ryhmää verrattiin Helsingin seudulla asuviin, entisestä Neuvostoliitosta tulleisiin maahanmuuttajiin. Yleisintä aineistossa oli sosiaalisiiin suhteisiin liittyvä syrjintä. Syrjinnän kokeminen on ollut yleisempää Helsingissä kuin Jyväskylässä asuvilla entisestä Neuvostoliitosta tulleilla maahanmuuttajilla. Jyväskylässä asuvat entisestä Neuvostoliitosta tulleet paluumuuttajat ja heidän perheenjäsenensä eivät poikenneet suomalaisesta väestöstä psykosomaattisten stressioireiden yleisyydessä. Akkulturaatiostrategioista yleisin oli assimilaatio ja harvinaisin marginalisaatio. Akkulturaatiostrategioista integraatio oli yhteydessä vähäiseen psykosomaattiseen oireiluun ja hyvään itsearvostukseen. Marginalisaatiostrategia oli yhteydessä runsaaseen psykosomaattiseen oireiluun ja heikkoon itsearvostukseen. Syrjintä sosiaalisissa suhteissa ja työelämässä ehkäisivät integraatiota. Niissä perheissä, joissa molemmat vanhemmat olivat kansallisuudeltaan suomalaisia assimilaatiostrategiat olivat yleisempiä kuin perheissä, joissa näin ei ollut. Lähtöalueella saatu korkeakoulutus ja toimihenkilön ammattiasema ehkäisivät marginalisaatiota ja suomenkielen taito separaatiota. Sosiaalisen verkon merkitys yksilön sopeutumisprosessille näkyi tässä tutkimuksessa siten, että henkilöt, joilla ei heidän Suomeen tullessaan ollut tuttavuuksia täällä ovat marginalisoituneet useammin kuin ne, joilla oli tuttavuuksia Suomessa heidän tänne tullessaan. Nuoret olivat kokeneet syrjintää vanhempia enemmän. Arkielämässä tapahtuva syrjintä oli yhteydessä siihen kuinka useasti henkilö oli ajatellut muuttavansa lähtömaahansa.

Avainsanat: akkulturaatio, akkulturaatiostrategiat, akkulturaatiostressi, hyvinvointi, inkerinsuomalaiset, maahanmuuttajat, paluumuuttajat, psykosomaattiset stressioireet, sopeutuminen, syrjintä

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	1
2. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	6
2.1. Aineiston keruu	6
2.2. Kyselyyn vastanneiden paluumuuttajien taustatietoja	6
2.3. Kyselylomake	10
2.4. Tilastolliset menetelmät	11
3. TULOKSET	12
3.1. Syrjintäkokemukset Jyväskylän seudulla asuvilla, entisestä Neuvostoliitosta tulleilla paluumuuttajilla	12
3.2. Akkulturaatiostrategiat ja akkulturaatiostressi Jyväskylän seudulla asuvilla, entisestä Neuvostoliitosta tulleilla paluumuuttajilla	16
3.3. Syrjintäkokemusten, akkulturaatiostrategioiden ja akkulturaatiostressin väliset yhteydet	18
3.4. Taustatekijöiden yhteydet akkulturaatiostrategioihin, akkulturaatiostressiin ja koettuun syrjintään	23
7. POHDINTA	26
LÄHTEET	33
LIITTEET	38

1. JOHDANTO

Suomen väestön kehitykselle on 1990-luvulla ollut leimallista ulkomaalaisväestön kasvu. Suomessa asui vuoden 1989 lopussa 21 000 ulkomaan kansalaista, mutta vuoden 1999 tultaessa heitä oli väestörekisterikeskuksen mukaan jo yli 85 000. 1990-luvulla tapahtuneesta kasvusta huolimatta ulkomaalaisten määrä Suomessa on edelleen kansainvälisesti erittäin pieni. Ulkomaan kansalaiset muodostavat Suomen väestöstä vain 1,6%, joka on sekä suhteellisesti että absoluuttisesti pienimpiä lukuja koko Euroopassa (Kulu, 1998; Kyntäjä, 1998; Matinheikki-Kokko, 1997a). Suomen suurimman ja nopeimmin kasvavan ulkomaalaisten ryhmän muodostavat tällä hetkellä entisen Neuvostoliiton alueilta tulleet maahanmuuttajat, joita asui Suomessa vuoden 1998 syyskuun lopussa noin 32 000 henkilöä (Kulu, 1998).

Ratkaisevana tekijänä entisestä Neuvostoliitosta tulleiden maahanmuuttajien suureen osuuteen koko Suomen maahanmuuttajaväestöstä voidaan pitää presidentti Mauno Koiviston vuonna 1990 tekemää aloitetta, jonka mukaan entisen Neuvostoliiton alueilla asuvalla suomalaisväestöllä on oikeus palata historialliseen kotimaahansa (Lammi-Nieminen, 1997). Paluumuuton alkaessa 1990-luvun alussa paluumuutto-oikeutta Suomeen saivat hakea ne, joiden neljästä isovanhemmasta ainakin yksi oli kansallisuudeltaan suomalainen. Paluumuuttajaluvan myöntämisen perusteita kuitenkin tiukennettiin vuonna 1996, jolloin kriteeriksi asetettiin, että joko hakija itse, ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai vähintään kaksi isovanhemmistaan ovat (tai ovat olleet) kansallisuudeltaan suomalaisia (Markkanen, 1997). Tällä hetkellä Suomessa asuu noin 20 000 henkilöä, jotka ovat tulleet Suomeen paluumuuttajana tai hänen perheenjäsenenään (Kulu, 1998). Jyväskylässä entisestä Neuvostoliitosta tulleita paluumuuttajia on tällä hetkellä noin 400. Tarkkaa lukumäärää ei ole mahdollista sanoa, sillä ennen vuoden 1992 joulukuuta Jyväskylään tulleista ei ole tarkkaa tietoa, koska esimerkiksi väestörekisteriin paluumuuttajat rekisteröidään kansallisuuden eikä maahanmuuttostatuksen perusteella. Suurin osa Jyväskylään tulleista paluumuuttajista on lähtöisin joko Pietarin seudulta, Petroskoista tai Virosta, mutta satunnaisia muuttajia on myös kauempaa entisestä Neuvostoliitosta irtautuneista tasavalloista (Lammi-Nieminen, 1997).

Entisestä Neuvostoliitosta Suomeen tulevat paluumuuttajat voidaan jakaa heidän äidinkieltensä ja kulttuurinsa perusteella kolmeen toisistaan erottuvaan sukupolveen. Ennen 1930-lukua syntyneistä enemmistö on kasvanut suomalaisessa ympäristössä ja puhuu äidinkielenään suomea. Heidän identiteettinsä on sekä subjektiivisesti että objektiivisesti arvioiden vahvasti suomalainen. 1930-1940 -luvuilla syntyneissä on suomenkielisiä ja muita kieliä puhuvia lähes yhtä paljon. Heidän kosketuksensa suomalaiseen kulttuuriin ei ole niin voimakas kuin edellisellä sukupolvella. Heidän identiteettinsä liittyy voimakkaasti siihen kieleen, johon he ovat sosiaalistuneet. Suomenkielen heikon aseman takia Neuvostoliitossa useimpien identiteetti on joko virolainen tai venäläinen tai paremminkin "neuvostoliittolainen". 1950-luvulla ja sen jälkeen syntyneistä enää pieni vähemmistö puhuu suomea äidinkielenään tai tuntee suomalaista kulttuuria. Osa heistä ei välttämättä ole edes tietoisia suomalaisista sukujuuristaan. Mahdolliset

suomalaisuuden tai inkerinsuomalaisuuden vaikutukset heidän identiteetilleen ovat marginaalisia (Kyntäjä, 1997).

Yhtenä syynä sukupolvien välisiin eroihin voidaan pitää Neuvostoliitossa sekä Stalinin ajalla että toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina harjoitettua sulauttamispolitiikkaa, jonka päämääränä oli eri vähemmistökansallisuuksien sulauttaminen yhdeksi venäjänkieliseksi kansaksi, jota yhdistäisi neuvostokansallinen identiteetti (Flink, 1991; Kulu, 1998). Neuvostoliiton harjoittamasta politiikasta oli seurauksena muunmuassa suomenkielisen sivistys- ja kulttuurielämän kieltäminen ja suomalaisten hajasijoittaminen eri puolille Neuvostoliittoa (Nevalainen, 1991). Nämä toimenpiteet johtivat lopulta nuoremman polven suomalaisten kielelliseen ja kulttuuriseen assimiloitumiseen sekä suomalaisuuden asteittaiseen katoamiseen Neuvostoliitossa (Flink, 1991; Kulu, 1998). Suomalaisista sukujuurista huolimatta entisen Neuvostoliiton alueilta tulevien paluumuuttajien siteet nykypäivän Suomeen ovat siis yleensä heikot. Suurella osalla muuttajia ei ole juurikaan ennakkotietoa niistä oloista, joihin he Suomessa joutuvat. Myös useimpien suomenkielen taito on puutteellinen (Kyntäjä, 1997; Lammi-Nieminen, 1997). Saa puessaan Suomeen entisestä Neuvostoliitosta paluumuuttajat joutuvat uuteen kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen kontekstiin, jonka kieli, tavat ja käyttäytymismallit eroavat siitä, mihin he ovat lähtömaassaan tottuneet. Se, kuinka eri yksilöt näihin kulttuurisiin muutoksiin sopeutuvat, riippuu useista ryhmä- ja yksilötason tekijöistä (Berry, 1992).

Suomen maahanmuuttopolitiikka, vähemmistöideologiat ja suomalaisten asenteet entisestä Neuvostoliitosta tulevia paluumuuttajia kohtaan luovat ne rakenteet, joiden puitteissa heidän sopeutumisprosessinsa voi edetä (Berry, 1997). Suomen virallista maahanmuuttopolitiikkaa koskevien tutkimusten mukaan Suomen vähemmistöpoliittiset linjaukset ovat 1990-luvun loppupuoliskolle tultaessa muuttuneet assimilaatiota suosivasta laissez-faire ideologiasta kohti integraatiota suosivia ideologioita. Maahanmuuttajien integraatioon on pyritty tukemalla ensisijaisesti heidän sosiaalitaloudellisia tarpeita. Sen sijaan maahanmuuttajien psykologinen sopeutuminen ja henkilökohtaiset tarpeet on jätetty yksittäisten sosiaaliviranomaisten harteille (Matinheikki-Kokko, 1997b). Suomalaisten asenteet inkerinsuomalaisten paluumuuttoon ovat suhteellisen myönteisiä, jos niitä verrataan muihin vähemmistöryhmiin kohdistuviin asenteisiin. Vuonna 1998 tehdyssä tutkimuksessa neljä viidestä suomalaisesta oli valmiita vastaanottamaan inkerinsuomalaisia paluumuuttajia (Jaakkola, 1999). Inkerinsuomalaisten paluumuuttajien haastatteluissa on kuitenkin käynyt ilmi, että suomalaisten myönteisestä suhtautumisesta huolimatta entisestä Neuvostoliitosta tulleisiin paluumuuttajiin kohdistuu heidän jokapäiväisessä elämässään nimittelyä ja ennakkoluuloja, jotka vaikeuttavat heidän sopeutumistaan Suomeen (Hytinen & Tikkanen, 1997). Esimerkiksi Helsingissä, jossa maahanmuuttoon suhtaudutaan myönteisimmin, joka kolmas inkerinsuomalaisista paluumuuttajista mainitsi kokeneensa työelämäään liittyvää syrjintää (Jaakkola, 1995; 1999; Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997).

Rakenteellisten tekijöiden lisäksi akkulturaatioprosessiin vaikuttavat maahanmuuttajien yksilölliset taustatekijät ja persoonallisuudenpiirteet, kuten sukupuoli, ikä, koulutus, maastamuuton syyt sekä heidän akkulturaatiostrategiansa (Berry, 1997; Richmond, 1993). Akkulturaatiostrategiat ovat niitä asenteita ja käyttäytymismalleja, joiden varassa

vähemmistöryhmien edustajat muodostavat suhteensa valtaväestöön (Berry, 1990; Sam, 1994). Muuttaessaan uuteen yhteiskuntaan etnisen tai kulttuurisen vähemmistön edustajat joutuvat ottamaan kantaa kahteen kysymykseen: a) miten tärkeää on säilyttää oma kulttuuri ja siihen liittyvä kulttuuri-identiteetti, ja b) miten tärkeää on ylläpitää hyvät suhteet yhteiskuntaan ja valtaväestöön (Berry, 1997). Näihin kahteen kysymykseen saatujen vastausten perusteella on mahdollista jakaa yksilöt neljään ryhmään. Henkilö, joka ei halua säilyttää kulttuurista identiteettiään, mutta haluaa kuitenkin olla tekemisissä valtaväestön edustajien kanssa, edustaa assimilaatiostrategiaa. Sen sijaan yksilö, joka ei halua olla tekemisissä valtaväestön edustajien kanssa, mutta haluaa säilyttää kulttuurisen identiteettinsä, edustaa separaatiostrategiaa. Henkilön, joka haluaa säilyttää oman kulttuurinsa ja olla samalla tekemisissä valtaväestön kanssa, voi ajatella soveltavan integraatiostrategiaa. Marginalisaatiostrategiaa edustavalla yksilöllä ei ole joko mahdollisuutta tai pyrkimystä kulttuurisen identiteettinsä säilyttämiseen eikä hän myöskään halua tai voi olla tekemisissä valtaväestön edustajien kanssa (Berry, 1997). Edellä esitetyt vaihtoehdot perustuvat oletukselle, että maahanmuuttaja voi vapaasti valita, miten hän haluaa sopeutua uuteen yhteiskuntaan. Käytännössä tilanne ei ole näin yksinkertainen. Vastaanottavan maan vähemmistöpolitiikka ja valtaväestön asenteet asettavat useasti rajoja sopeutumisstrategioille, joita vähemmistöjen edustajat voivat käyttää (Berry, 1980; Bourhis et al., 1997). Tilanne, jossa akkulturoituvalla yksilöllä ei ole todellista valinnanvapautta ja hänen tavoitteensa ovat ristiriidassa vastaanottavan yhteiskunnan tavoitteiden kanssa heikentää hänen hyvinvointiaan (Sam, 1994).

Akkulturaatiostrategioita ei pidä nähdä toisensa poissulkevinä vaihtoehtoina vaan pikemminkin jatkumoina, jotka edustavat yksilön tapaa sopeutua uuteen yhteiskuntaan. Vaikka akkulturaatiostrategioiden onkin todettu olevan melko pysyviä, niin että akkulturoitua yksilö yleensä suosii yhtä strategiaa ylitse muiden, ne voivat kuitenkin vaihdella ajasta ja elämänalueesta riippuen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että henkilö saattaa pyrkiä samanaikaisesti assimilaatioon työelämässä, kielelliseen integraatioon (eli aktiiviseen kaksikielisyyteen), separaatioon perhe-elämässään ja uskonnolliseen marginalisaatioon (Sam, 1994). Akkulturaation ja akkulturaation vaiheen yhteyttä koskevissa tutkimuksissa on havaittu, että akkulturaation eri vaiheissa yksilöt kokeilevat yleensä eri akkulturaatiostrategioita päätyäkseen yhteen, joka koetaan muita paremmaksi tai hyödyllisemmäksi (Berry, 1997).

Aiemmin on oletettu, että akkulturaatio johtaa väistämättä psykologisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Myöhemmät tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että akkulturaation sosiaaliset ja psykologiset seuraukset voivat olla hyvin vaihtelevia, eikä niihin välttämättä sisälly yksilön hyvinvoinnin heikkeneminen (Berry & Kim, 1988). Akkulturaation vaikutukset yksilön hyvinvointiin voidaan jakaa kolmeen tasoon sopeutumisen vaikeudesta riippuen. Toisinaan sopeutuminen uuteen kulttuuriseen kontekstiin sujuu ilman suurempia ongelmia. Tällöin sopeutumista voidaan kuvata ”käyttäytymisen muutoksina” (Berry, 1980), ”kulttuurin oppimisena” (Brislin, Landis & Brandt, 1983) tai ”sosiaalisten taitojen oppimisena” (Furnham, & Bochner, 1986). Tilanteissa, joissa sopeutuminen ei suju ongelmitta, voidaan puhua akkulturaatiostressistä (Berry, 1990; Berry et al., 1987). Akkulturaatiostressiin liittyy yleensä yksilön psyykkisen hyvinvoinnin

Selvitän myös, kuinka yleistä on akkulturaatioon liittyvien stressioireiden kokeminen ja mitkä akkulturaatiostrategiat ovat yleisimpiä. Aiemmat entisestä Neuvostoliitosta Suomeen tulleiden paluumuuttajien sopeutumista tarkastelleet tutkimukset eivät anna yhdenmukaista kuvaa eri akkulturaatiostrategioiden yleisyydestä tässä ryhmässä. Jasinskaja-Lahden ja Liebkindin (1997) mukaan entisestä Neuvostoliitosta tulleet maahanmuuttajat pyrkivät pääsääntöisesti joko assimiloitumaan tai integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Inkerinsuomalaisten suuri työttömyysluku ja vähäiset sosiaaliset suhteet valtaväestöön antavat kuitenkin aiheen olettaa, että separaatio- ja marginalisaatiostrategiat ovat yleisiä entisestä Neuvostoliitosta tulleilla paluumuuttajilla (Hirvonen, Pitkänen & Tomperi, 1997; Kyntäjä, 1997a).

Tutkin myös akkulturaatiostrategioiden, syrjintäkokemusten ja hyvinvoinnin keskinäisiä yhteyksiä. Akkulturaatioviitekehityksen (Berry, 1997) ja akkulturaatiota koskevien tutkimusten perusteella voi olettaa, että integraatio on yhteydessä vähäiseen ja marginalisaatio suureen akkulturaatiostressin määrään (Sam, 1994). Assimilaation voi odottaa olevan yhteydessä vähäiseen ja separaation runsaaseen syrjinnän kokemiseen (Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997). On perusteltua olettaa että syrjintää paljon kokeneilla henkilöillä on enemmän stressioireita kuin niillä, jotka eivät ole kokeneet syrjintää (Halpern, 1993; Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997).

Taustatekijöistä tarkastelen sukupuolta, ikää, Suomessa vietettyä aikaa, koulutusta, ammattia, muuton syitä, suomenkielen taitoa ja sosiaalisia suhteita sekä niiden yhteyksiä akkulturaatiostrategioihin, hyvinvointiin ja syrjintään. Aiempien tutkimusten perusteella on todennäköistä, että miehet soveltavat naisia enemmän assimilaatio- ja separaatiostrategioita ja että naiset ilmoittavat enemmän stressioireita kuin miehet (Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997; Sam, 1994). Jasinskaja-Lahden ja Liebkindin (1997) Helsingissä tekemän tutkimuksen perusteella voi olettaa, että Suomessa pidempään olleet paluumuuttajat soveltavat muita harvemmin integraatiostrategiaa, koska he ovat todennäköisesti joutuneet kokemaan enemmän syrjintää kuin Suomessa vähemmän aikaa asuneet paluumuuttajat. Syrjinnän kokeminen on todennäköisesti ollut miehillä naisia yleisempää (Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997). Kotimaassa saadun koulutuksen on todettu toimivan sopeutumista auttavana tekijänä, joten paljon kotimaassaan koulutusta saaneiden voidaan olettaa soveltavan enemmän integraatiostrategiaa ja ilmoittavan vähemmän stressioireita kuin niiden, joilla ei ole ollut mahdollisuutta tai halukkuutta koulutukseen kotimaassaan (Berry, 1990; Domander, 1994).

Tutkimuksen perusjoukossa on edustettuna etniseltä identiteetiltään kaksi sukupolvea, ennen ja jälkeen 1950-lukua syntyneet. Näiden ryhmien akkulturaation voi olettaa sisältävän erilaisia piirteitä. Sukupolvella, joka pitää itseään ainakin jossain määrin suomalaisina, voi esiintyä identiteettiongelmia ja tuntemuksia siitä, etteivät he kuulu mihinkään ryhmään tai ainakaan valtaväestöön mahdollisen syrjinnän tai kielivaikeuksien vuoksi. Tällainen tilanne johtaa helposti marginalisaatioon tai separaatioon. Nuoremman ryhmän edustajien identiteettiin ei suomalaisuus liene juuri vaikuttanut. Kyntäjän (1997) tutkimuksen mukaan he muodostavat oman ryhmänsä, joka kokee olevansa vieraantunut suomalaisesta valtaväestöstä ja jonka akkulturaatiota voi luonnehtia separaatioksi, jossa esiintyy marginalisaation piirteitä. Sukupolvi, ei siis ikä sinänsä, on todennäköisesti

yhteydessä akkulturaatiostrategioihin, koettuun syrjintään ja akkulturaatiostressiin (Jasinskaja-Lahti, 1997; Kyntäjä, 1997).

2. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1. Aineiston keruu

Tutkimuksen perusjoukon muodostavat kaikki vuoden 1992 joulukuun jälkeen¹ Jyväskylään entisestä Neuvostoliitosta tulleet 20-60 vuotiaat paluumuuttajat ja heidän samaan ikäryhmään kuuluvat perheenjäsenensä, joiden tiedot löytyvät Jyväskylän ulkomaalaistoimiston rekisteristä (N=254). Tutkimusaineisto kerättiin vuoden 2000 touko-kesäkuussa postikyselyinä. Kyselylomakkeen postituksesta vastasi Jyväskylän ulkomaalaistoimisto. Kaikki tutkimuksen perusjoukkoon kuuluvat saivat lomakkeen sekä venäjän- että suomenkielellä, jolloin he saivat itse valita vastauskielen. Venäjänkielistä lomaketta käytti vastanneista 33 (47%) henkilöä ja suomenkielistä lomaketta 37 (53%) henkilöä. Paluumuuttajat saivat kyselylomakkeen ohella myös sekä venäjän- että suomenkielisen saatekirjeen, jossa kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta, vapaaehtoisuudesta, henkilötietosuojasta sekä tulosten käsittelymenetelmistä. Lomakkeen ja saatekirjeen (liitteet 1 ja 2) kääntämisestä venäjäksi vastasi Jyväskylän ulkomaalaistoimiston yhteydessä toimiva tulkikeskus.

Kaikkiaan 70 (28%) henkilöä palautti lomakkeen täytettynä. Postin toimesta palautettuja lomakkeita, joissa osoite oli vanhentunut oli peräti 49 (19%). Postista palautuneiden lomakkeiden suuri määrä johtuu siitä, että paluumuuttajastatuksella Suomeen saapuneilla maahanmuuttajilla ei ole velvollisuutta ilmoittaa ulkomaalaistoimistolle, mikäli he vaihtavat asuinpaikkaansa Suomessa, vaan heitä kohdellaan tässä asiassa kuten Suomen kansalaisia. Tästä johtuen Jyväskylän ulkomaalaistoimiston osoitetiedot olivat osin vanhentuneita. Varsinaisen kadon osuudeksi jäi 66 prosenttia. Vastausprosenttia (34%) voi pitää tyypillisenä maahanmuuttajia koskevissa tutkimuksissa (esim. Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997).

2.2. Kyselyyn vastanneiden paluumuuttajien taustatietoja

Taustatiedoista tutkimuksessa ovat mukana henkilön sukupuoli, syntymävuosi, Suomeen tulovuosi, Suomessa vietetyn ajan pituus, kotipaikka ennen muuttoa Suomeen, koulutus, ammatti, työsuhteiden yhteiskesto Suomessa, kansalaisuus, vanhempien ja isovanhempien kansallisuus, Suomeen muuton syy ja se, oliko tutkimukseen osallistuneilla henkilöillä tuttavita tai sukulaisia Suomessa ennen heidän tänne muuttoaan. Tämänhetkistä elämäntilannetta kuvaavista tekijöistä tutkimuksessa mukana ovat

¹ Ennen vuoden 1992 joulukuuta Jyväskylään tulleiden lukumäärästä tai henkilötiedoista ei Jyväskylän ulkomaalaistoimistolla ole tarkkaa tietoa, koska esimerkiksi väestörekisteriin paluumuuttajat rekisteröidään kansallisuuden eikä maahanmuuttostatuksen perusteella (Lammi-Nieminen, 1997)

siviilisäätö ja perhetilanne Suomessa, työllisyystilanne, suomenkielen taito sekä se, ovatko tutkimukseen osallistuneet henkilöt harkinneet muuttoa takaisin entiseen kotimaahansa. Lisäksi selvitettiin erosivatko suomenkieliseen ja venäjänkieliseen lomakkeeseen vastanneet toisistaan akkulturaatiostrategioiden, akkulturaatiostressin ja syrjintäkokemusten osalta.

Keskeisimmät taustatiedot tutkimukseen vastanneista on esitetty taulukossa 1. Kyseilyyn vastanneiden keski-ikä oli 41 vuotta. Heistä naisia oli 51 prosenttia ja miehiä 49 prosenttia. Keskimääräinen Suomessa vietetty aika oli vastanneilla noin neljä vuotta. Paluun Suomeen muuton syyksi mainitsi 64 prosenttia vastanneista. Avioliitto tai perheenyhdistäminen oli Suomeen muuton syynä 21 prosentilla vastanneista. Muita tärkeitä muuton syitä olivat turvallisuus (33%) ja parempi elämänlaatu (31%).

TAULUKKO 1. Tutkimukseen vastanneiden taustatietoja

Taustatieto	Naiset (n=36)	Miehet (n=34)	Yhteensä (n=70)
Ikä			
20-35 -vuotta	10 (28%)	10 (29%)	20 (29%)
36-49 -vuotta	17 (47%)	17 (50%)	34 (49%)
50-60 -vuotta	9 (25%)	7 (21%)	16 (23%)
Ikä Suomeen tullessa			
-30 -vuotta	8 (22%)	13 (38%)	21 (30%)
31-44 -vuotta	16 (44%)	13 (38%)	29 (41%)
45- -vuotta	12 (33%)	8 (24%)	20 (29%)
Aika Suomessa			
-24 kk	10 (28%)	11 (32%)	21 (30%)
25-71 kk	17 (47%)	11 (32%)	28 (40%)
72- kk	9 (25%)	12 (35%)	21 (30%)
Lähtöalue			
Pietari	8 (22%)	5 (15%)	13 (19%)
Pietarin lähialue	6 (17%)	3 (9%)	9 (13%)
Moskova	1 (3%)	1 (3%)	2 (3%)
Petroskoi	8 (22%)	6 (18%)	14 (20%)
Petroskoin lähialue	1 (3%)		1 (1%)
Viro	8 (22%)	15 (44%)	23 (33%)
Muu	4 (11%)	4 (12%)	8 (11%)
Siviilisäätö			
naimisissa	22 (61%)	29 (85%)	51 (73%)
avoliitossa			
leski, eronnut tai asumuserossa	7 (19%)	1 (3%)	8 (11%)
naimaton	7 (19%)	3 (9%)	10 (14%)
Lapsia Suomessa			
kyllä	27 (75%)	26 (77%)	53 (76%)
ei	9 (25%)	8 (24%)	17 (24%)
Tuttavia Suomessa ennen muuttoa			
kyllä	20 (56%)	22 (65%)	42 (60%)
ei	15 (42%)	11 (32%)	26 (37%)
Sukulaisia Suomessa ennen muuttoa			
kyllä	21 (58%)	16 (47%)	37 (53%)
ei	14 (39%)	17 (50%)	31 (44%)

Vanhempien ja isovanhempien kansallisuutta koskevat kysymykset antoivat tulkinneisesti hankalia vastauksia, sillä kyselyyn vastanneista jopa 25 (36%) ilmoitti, että kumpikaan hänen vanhemmistaan ei ole kansallisuudeltaan suomalainen. Heistä 23 ilmoitti, että yksikään hänen isovanhemmistaan ei ole kansallisuudeltaan suomalainen. Tämä on yllättävää, sillä paluumuuttajastatuksen myöntämisen perusteena on vuodesta 1996 lähtien ollut, että ainakin toinen paluumuutto-oikeutta hakevan henkilön vanhemmista tai vähintään kaksi isovanhemmista ovat kansallisuudeltaan suomalaisia. Paluumuuton alkaessa 1990-luvun alussa paluumuutto-oikeus myönnettiin niille, joiden isovanhemmista ainakin yksi oli kansallisuudeltaan suomalainen (Markkanen, 1997). Toisaalta tutkimukseen osallistuneessa ryhmässä oli myös paluumuuttajien perheenjäseniä. Heidän arvioitu osuutensa aineistosta² ei kuitenkaan riitä selittämään niiden henkilöiden suurta osuutta, jotka ilmoittivat, että heidän isovanhemmistaan tai vanhemmistaan yksikään ei ole kansallisuudeltaan suomalainen. Yhtenä syynä näin vastanneiden suureen osuuteen voi olla kysymyksen tulkinneellinen vaikeus. Osa vastanneista lienee ymmärtänyt kansallisuudella samaa kuin kansalaisuudella. Tätä puoltaa se, että niiden joukossa, jotka ilmoittivat paluumuuton yhtenä Suomeen tulemisen syynä oli 19 (27%) henkilöä, jotka ilmoittivat, että yksikään heidän vanhemmistaan tai isovanhemmistaan ei ole kansallisuudeltaan suomalainen.

Vastanneissa oli 17 (24%) henkilöä, jotka olivat saaneet korkeakoulutusta entisessä kotimaassaan. Suomessa korkeakoulutusta oli saanut vain viisi (7%) henkilöä. Ammattiaseman heikkeneminen Suomeen muuton seurauksena näkyi aineistossa selvästi. Vastanneista 27 (39%) henkilöä oli entisessä kotimaassaan ammattiasemaltaan ylempi tai alempi toimihenkilö. Suomessa toimihenkilön ammattiasema oli seitsemällä (10%) henkilöllä. Suurin osa ammattiasemaa koskevaan kysymykseen vastanneista ilmoitti nykyiseksi ammattiasemakseen ammattitaitoisen työntekijän. Työelämään liittyvät vaikeudet näkyivät myös työttömien suuressa osuudessa (57%) koko aineistossa ja siinä, että vastanneista 43:lla (61%) työsuhteiden yhteiskesto Suomessa jäi alle yhden kuukauden. Taulukossa 2 on esitetty kyselyyn vastanneiden koulutustaustaa ja heidän omat arvionsa suomenkielen taidoistaan.

² Kyselyyn vastanneissa oli 11 (16%) henkilöä, jotka ilmoittivat tulleen Suomeen perheen yhdistämisen tai avioliiton vuoksi ja joiden vanhemmista tai isovanhemmista yksikään ei ollut kansallisuudeltaan suomalainen.

TAULUKKO 2. Tutkimukseen osallistuneiden koulutustausta ja heidän omat arvionsa suomenkielentaidostaan.

Taustatieto	Naiset	Miehet	Yhteensä
	(n=36)	(n=34)	(n=70)
Yliin koulutus Neuvostoliitossa			
Peruskoulu	7 (19%)	7 (21%)	14 (20%)
Ammattikoulu	14 (39%)	13 (38%)	27 (39%)
Korkeakoulu	10 (28%)	7 (21%)	17 (24%)
Yliin koulutus Suomessa			
Peruskoulu	6 (17%)	7 (21%)	13 (19%)
Ammattikoulu	6 (17%)	8 (24%)	14 (20%)
Korkeakoulu	2 (6%)	3 (9%)	5 (7%)
Ammatti Suomessa			
ammattitaidoton työntekijä	2 (6%)	1 (3%)	3 (4%)
ammattitaitoinen työntekijä	7 (19%)	12 (35%)	19 (27%)
alempi toimihenkilö	3 (8%)		3 (4%)
ylempi toimihenkilö	1 (3%)	3 (9%)	4 (6%)
Ammatti Neuvostoliitossa			
ammattitaidoton työntekijä	3 (8%)	4 (12%)	7 (10%)
ammattitaitoinen työntekijä	9 (25%)	18 (53%)	27 (39%)
alempi toimihenkilö	9 (25%)		9 (13%)
ylempi toimihenkilö	11 (31%)	7 (21%)	18 (26%)
Työsuhteiden kesto Suomessa			
0 kk	25 (69%)	18 (53%)	43 (61%)
1-12 kk	7 (19%)	6 (18%)	13 (19%)
>12 kk	2 (6%)	10 (29%)	12 (17%)
Työllisyystilanne			
kokopäivätyössä		7 (21%)	7 (10%)
osapäivätyössä	1 (3%)	3 (9%)	4 (6%)
työllistettynä	2 (6%)	1 (3%)	3 (4%)
työttömänä	25 (69%)	15 (44%)	40 (57%)
eläkeläinen	1 (3%)		1 (1%)
kotiäiti tai -isä			
opiskelija	4 (11%)	4 (12%)	8 (11%)
työvoimakoulutus, kurssi tai harjoittelu	2 (6%)	3 (9%)	5 (7%)
Luettu ja kirjoitettu suomenkieli			
heikko	8 (22%)	14 (41%)	22 (31%)
keskitasoinen	13 (36%)	12 (35%)	25 (36%)
hyvä	15 (42%)	8 (24%)	23 (33%)
Puhuttu ja ymmärretty suomenkieli			
heikko	8 (22%)	11 (32%)	19 (27%)
keskitasoinen	19 (53%)	14 (41%)	33 (47%)
hyvä	9 (25%)	9 (27%)	18 (26%)

2.3. Kyselylomake

Kyselylomakkeella kartoitettiin viittä maahanmuuttajien akkulturaatio-osa-alueita: heidän taustatekijöitään, tämän hetken tilannettaan, akkulturaatiostrategioita, akkulturaatiostressiä sekä syrjintäkokemuksia. Akkulturaation vaikutusta paluumuuttajien henkiseen hyvinvointiin tarkasteltiin sekä psykosomaattisten stressioireiden että minäkuvan avulla. Akkulturaatiostressiin liittyviä psykosomaattisia oireita mitattiin yleisten vaivojen ja oireiden tutkimiseen sovelletun 21-osioisen stressiasteikon avulla (mm. Aro, 1981; Feldt & Ruoppila, 1993; Virokannas, Feldt & Ruoppila, 1998). Mittarissa kysytään eri oireiden yleisyyttä neliportaisella asteikolla (1= ei koskaan / harvoin - 4= usein / jatkuvasti). Osioista muodostetun summamuuttujan reliabiliteetti oli Cronbachin alfalla mitattuna 0.89. Lisäksi mittarista muodostettiin 18-osioinen oireindeksi, jotta stressioireiden yleisyyttä tutkimuksen kohteena olevassa ryhmässä voitaisiin verrata aiempiin tuloksiin (esim. Aro, 1981; Feldt & Ruoppila, 1993; METELI, 1977; Virokannas, Feldt & Ruoppila, 1998). Oireindeksistä jätettiin pois alkuperäisen mittarin osiot j, k ja t. Muodostettaessa oireindeksiä vastaukset luokiteltiin uudelleen asteikolla nollassa (ei koskaan/harvoin) kolmeen (usein / jatkuvasti). Oireindeksin pistemäärän teoreettiseksi maksimiksi saatiin näin ollen 54. Tutkimukseen vastanneet jaettiin stressioireiden yleisyyden perusteella vähäoireisiin (oireindeksin pistemäärä 1-4), keskiasteisesti oireileviin (oireindeksin pistemäärä 5-10) ja runsaasti oireileviin (oireindeksin pistemäärä >11).

Minäkuvaa arvioitiin kuusi kysymystä sisältävällä mittarilla (Alsaker & Olweus, 1986), jota on aiemmin käytetty Norjassa tehdyissä akkulturaatiotutkimuksissa (esim. Sam & Berry, 1995). Mittarin kuudesta osiosta neljä on otettu Rosenbergin itsearvostuksen mittarista (RSE, Rosenberg, 1965). Kysymyksiin (esim. "Toisinaan minusta tuntuu, että en ole hyvä missään") vastattiin asteikolla yhdestä viiteen. Alhainen pistemäärä mittarissa merkitsi kielteistä minäkuvaa. Aineisto jaettiin itsearvostuksen perusteella kolmeen luokkaan. Heikon itsearvostuksen ryhmän muodostivat ne, jotka sijoittuvat mittarin pistemäärässä alimpaan neljännekseen. Hyvän itsearvostuksen ryhmään luettiin kuuluviksi ne, joiden pistemäärä sijoittui ylimpään neljännekseen. Mittarin reliabiliteetti oli 0.80 (Cronbachin alfa). Osioiden keskinäiset korrelaatiot on esitetty liitteessä 3.

Akkulturaatiostrategioita arvioitiin Berryn (1989) akkulturaatioviitekehukseen perustuvalla 10-osioisella mittarilla, jota on aiemmin käytetty esimerkiksi Norjan maahanmuuttajaryhmien akkulturaatioprosessia tarkastelleissa tutkimuksissa (Sam, 1994; Sam & Berry, 1995). Kysymykset olivat muotoa: "Suhteeni suomalaisiin ovat yhtä hyvät kuin suhteeni toisiin entisen Neuvostoliiton kansalaisiin." Vastausvaihtoehtoja oli kolme: täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä ja eri mieltä. Pääkomponenttianalyysin avulla mittarin kymmenestä kysymyksestä muodostettiin neljä faktoria. Varimax-rotatoitujen faktorilatausten perusteella ensimmäinen faktori nimettiin marginalisaatio- (Cronbachin alfa= .77) toinen separaatio- (Cronbachin alfa= .49), kolmas integraatio- (Cronbachin alfa= .64) ja neljäs assimilaatiostrategiaksi (Cronbachin alfa= .60). Yksi alkuperäisen mittarin osioista ("Haluan, että muut ihmiset tietävät entisestä kansalaisuudesta.") jätettiin pois, koska sille ei löytynyt sisällöllisesti mielekästä tulkintaa pääkomponenttimallista.

Syynä osion heikkouteen saattaa olla, että sen tulkinta muuttui, kun se käännettiin tätä tutkimusta varten myönteiseen muotoon. Alkuperäisessä mittarissa osio esitettiin muodossa: ”En halua, että muut ihmiset tietävät entisestä kansalaisuudestani”, jolloin se oli yhteydessä assimilaatiostrategiaan (Sam, 1995). Pääkomponenttianalyysistä saadun integraatiostrategian jakauma oli negatiivisesti vino, mistä syystä se muunnettiin normaalisuusoletukset täyttäväksi korottamalla se kolmanteen potenssiin x^3 . Marginalisaatiostrategian kuvaaja oli sen sijaan positiivisesti vino ja sen saamiseksi normaalijakuman mukaiseksi marginalisaatiofaktorilla saadut arvot korotettiin potenssiin $-x^{-1}$. Pääkomponenttianalyysin tulokset ja osioiden väliset korrelaatiot on esitetty liitteessä 4.

Maahanmuuttajien syrjintäkokemuksia kartoitettiin 20 kysymystä sisältävällä mittarilla. 18 osiosta on peräisin Ruotsin syrjintäasiamiehen CEIFO:lta (Centrum för invandring-forskning; Tukholman yliopisto) tilaaman tutkimuksen (Lange, 1995, 1996) ruotsinkielisestä lomakkeesta. Osioiden sisältämän vähäisen varianssin takia faktorianalyysiä ei ollut mielekästä toteuttaa, joten eri elämänalueilla tapahtuvasta syrjinnästä muodostettiin summamuuttujia teoreettisen tiedon ja aiempien tutkimusten perusteella (liite 5). Työelämään liittyvään syrjintään kuuluivat esimerkiksi irtisanominen työstä ja työssä etenemisen vaikeudet. Arkipäivän elämään liittyvää syrjintää selvitettiin kysymyksillä, jotka käsittelivät mm. loukkauksia ja kiusaamista kadulla, pääsyn estämistä ravintolaan ja joutumista rasistisen väkivallan kohteeksi. Venäjänkielisestä tutkimuslomakkeesta oli jäänyt pois vastausvaihtoehdot kadulla ja liikenteessä tms. koettua syrjintää koskevan kysymyksen (kysymys 46b) kohdalla, mikä selittää matalaa vastausprosenttia (57%) tämän kysymyksen osalta. Palveluihin liittyvään syrjintään kuului huono kohtelu tai palvelu KELA:ssa, sosiaalitoimistossa, työvoimatoimistossa, terveydenhuollossa sekä poliisiviranomaisten taholta. Sosiaaliin suhteisiin liittyvään syrjintään kuului kysymyksiä, joissa selvitettiin muun muassa naapureiden taholta tapahtuvaa syrjintää ja ulkomaalaistaustasta johtuvaa syrjintää harrastustoiminnassa. Kaikista syrjintäkokemuksia mittaavista muuttujista muodostettiin summamuuttuja, jonka reliabiliteettikertoimeksi (Cronbachin alfa) saatiin 0.88. Kysymykset olivat muotoa: ”Onko Teistä tuntunut, että suomalaiset eivät halua tavata Teitä ulkomaalaistaustanne takia?”. Kysymyksiin vastaaminen tapahtui asteikolla: 0 = ei koskaan, 1 = 1-2 kertaa, 2 = 3-4 kertaa ja 3 = 5-6 kertaa. Vastausten perusteella aineisto jaettiin ei lainkaan, jonkin verran ja paljon syrjintää kokeneisiin. Tämä luokitus tehtiin kokonaissyrijinnän ja jokaisen syrjinnän muodon kohdalla. Jonkin verran syrjintää kokeneisiin katsottiin kuuluviksi ne, jotka olivat tulleet syrjityiksi kerran. Paljon syrjintää kokeneisiin luettiin ne, jotka olivat kokeneet syrjintää kaksi kertaa tai useammin.

2.4. Tilastolliset menetelmät

Tutkimusaineiston tilastolliset analyysit tehtiin SPSS -ohjelmalla. Tutkimusaineistoa kuvattiin aluksi muuttujien jakaumien avulla. Jakaumien normalisuutta testattiin Kolmogorov-Smirnovin testillä ja varianssien yhtäsuuruutta Levenen testillä. Normaalisti jakautuneiden muuttujien välisiä yhteyksiä tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimien avulla, muiden muuttujien välisten yhteyksien tarkastelussa käytettiin Spearmanin

järjestyskorrelaatiokertoimia. Niissä tapauksissa, joissa vertailun kohteena oleva riippuva muuttuja oli normaalisti jakautunut kahden ryhmän keskiarvojen erojen merkitsevyyttä testattiin t-testillä. Useamman ryhmän välisiä eroja tarkasteltiin yksisuuntaisella varianssianalyysillä ja muuttujien yhdysvaikutuksia kovarianssianalyysillä. Niissä tapauksissa, joissa yksikään tarkastelun kohteena olevista muuttujista ei ollut normaalisti jakautunut käytettiin ristiintaulukointia, jolloin erojen merkitsevyyttä ryhmissä testattiin khin neliö -yhteensopivuustestillä. Analyysien suuren määrän vuoksi tässä tutkimuksessa on raportoitu ainoastaan tilastollisesti merkitsevät ($p < .01^{**}$) ja erittäin merkitsevät ($p < .001^{***}$) tulokset ellei toisin mainita.

3. TULOKSET

3.1. Syrjintäkokemukset Jyväskylän seudulla asuvilla, entisestä Neuvostoliitosta tulleilla paluumuuttajilla

Kolmannes vastanneista ei ollut oman ilmoituksensa mukaan kokenut lainkaan lomakkeessa esitettyjä syrjinnän muotoja. 1-2 kertaa syrjintää kokeneita oli aineistossa 22 (32%) henkilöä. 16 (23%) henkilöä ilmoitti kokeneensa ulkomaalaistaustasta johtuvaa syrjintää Suomessa ollessaan 3-4 kertaa. Niitä, jotka olivat kokeneet ulkomaalaistaustastaan johtuvaa syrjintää yli 5 kertaa Suomessa asuessaan oli aineistossa 7 (10%) henkilöä. Eri syrjinnän muodoista sosiaalisiin suhteisiin liittyvää syrjintää esiintyi aineistossa eniten. Kyselyyn vastanneista jopa 36 (51%) henkilöä ilmoitti kokeneensa sosiaalisiin suhteisiin liittyvää syrjintää ainakin kerran Suomessa oloaikanaan. Seuraavaksi yleisintä oli palveluihin liittyvä syrjintä, jota oli kokenut ainakin kerran Suomessa oloaikanaan 24 (34%) henkilöä. Arkielämään liittyvää syrjintää ilmoitti kyselyyn vastanneista kokeneensa 20 (29%) henkilöä. Harvinaisinta eri syrjinnän muodoista oli vastanneilla työelämään liittyvä syrjintä, jota oli kokenut ainakin kerran 16 (23%) henkilöä. Työelämään liittyvän syrjinnän vähäisyyttä verrattuna muihin syrjinnän muotoihin selittää työkokemusten vähäinen määrä aineistossa. Niiden osuus, jotka eivät vastanneet yhteenkään työelämässä tapahtuvaa syrjintää koskevaan väitteeseen olikin 20 prosenttia aineistosta. Niistä 25 henkilöstä, jotka olivat Suomessa oloaikanaan olleet töissä, 11 (44%) ilmoitti kokeneensa työelämään liittyvää syrjintää.

Taulukossa 3 on esitetty työelämään liittyvien syrjintäkokemusten yleisyys ja syrjintää kohdanneiden suhteelliset osuudet kysymyksiin vastanneista. Taulukossa on esitetty myös vastaavien kokemusten yleisyys Helsingin seudulla asuvilla inkerinsuomalaisilla / suomalaisilla, virolaisilla ja venäläisillä maahanmuuttajilla. Helsingin seudulla asuvia maahanmuuttajaryhmiä on verrattu Jyväskylässä asuviin entisestä Neuvostoliitosta tulleisiin paluumuuttajiin (khin neliö -testi).

TAULUKKO 3. Työelämään liittyvien syrjintäkokemusten yleisyys Jyväskylässä ja pääkaupunki-seudulla asuvilla entisestä Neuvostoliitosta tulleilla maahanmuuttajilla.

Syrjinnän ilmenemisa-alue	Syrjintäkokemuksia	1	2	3	4
		n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Työnhaku	ei ole	40 (74%)	85 (66%)	102 (60%)	106 (55%)*
	on	14 (26%)	44 (34%)	68 (40%)	88 (45%)
Työssä eteneminen	ei ole	33 (87%)	72 (80%)	131 (82%)	105 (83%)
	on	5 (13%)	18 (20%)	29 (18%)	22 (17%)
Työstä irtisanominen	ei ole	35 (95%)	81 (90%)	149 (94%)	119 (95%)
	on	2 (5%)	9 (10%)	10 (6%)	6 (5%)
Kiusaaminen työpaikalla	ei ole	32 (84%)	62 (67%)*	124 (78%)	96 (74%)
	on	6 (16%)	31 (33%)	34 (22%)	33 (26%)

1= entisestä Neuvostoliitosta tulleet paluumuuttajat (Jyväskylä)
2= inkerinsuomalaiset / suomalaiset maahanmuuttajat (Helsinki)
3= virolaiset maahanmuuttajat (Helsinki)
4= venäläiset maahanmuuttajat (Helsinki)

khin neliö -testin merkitsevyystaso
* <.05; **<.01;***<.001

(Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997, 32)

Taulukossa 4 on esitetty arkielämään liittyvien syrjintäkokemusten yleisyydet ja syrjintää kokeneiden suhteelliset osuudet kysymyksiin vastanneista Jyväskylässä asuvilla entisestä Neuvostoliitosta tulleilla paluumuuttajilla ja pääkaupunkiseudulla asuvilla inkerinsuomalaisilla / suomalaisilla, virolaisilla ja venäläisillä sekä vertailujen tulokset, kun Helsingin seudulla asuvia maahanmuuttajaryhmiä on verrattu Jyväskylässä asuviin entisestä Neuvostoliitosta tulleisiin paluumuuttajiin (khin neliö -testi).

TAULUKKO 4. Arkielämään liittyvien syrjintäkokemusten yleisyys Jyväskylässä ja pääkaupunkiseudulla asuvilla entisestä Neuvostoliitosta tulleilla maahanmuuttajilla.

Syrjinnän ilmenemisaalue	Syrjintäkokemuksia	1	2	3	4
		n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Asunnon vuokra/osto	ei ole on	56 (90%)	74 (64%)***	152 (82%)	119 (63%)***
		6 (10%)	42 (36%)	34 (18%)	70 (37%)
Naapurit	ei ole on	46 (69%)	127 (74%)	163 (74%)	202 (68%)
		21 (31%)	45 (26%)	56 (26%)	93 (32%)
Katu / liikenne	ei ole on	33 (80%)	77 (45%)***	143 (65%)	117 (40%)***
		8 (20%)	95 (55%)	77 (35%)	175 (60%)
Pääsy ravintolaan	ei ole on	65 (100%)	118 (84%)***	190 (96%)	175 (73%)***
		0 (0%)	23 (16%)	8 (4%)	66 (27%)
Pääsy kauppaan	ei ole on	64 (97%)	169 (99%)	218 (99%)	287 (98%)
		2 (3%)	2 (1%)	12 (1%)	7 (2%)
Luotto-, osamaksu, laina	ei ole on	51 (78%)	43 (42%)***	79 (49%)***	77 (46%)***
		14 (22%)	59 (58%)	81 (51%)	51 (54%)
Rasistinen rikos	ei ole on	62 (93%)	154 (90%)	201 (92%)	266 (90%)
		5 (7%)	17 (10%)	18 (8%)	29 (10%)

1= entisestä Neuvostoliitosta tulleet paluumuuttajat (Jyväskylä)
2= inkerinsuomalaiset / suomalaiset maahanmuuttajat (Helsinki)
3= virolaiset maahanmuuttajat (Helsinki)
4= venäläiset maahanmuuttajat (Helsinki)

khin neliö -testin merkitsevyytaso
* <.05; **<.01;***<.001

(Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997, 33)

Taulukossa 5 on esitetty eri palveluihin liittyvien syrjinnän muotojen yleisyys ja syrjintää kokeneiden suhteelliset osuudet kysymyksiin vastanneista Jyväskylässä asuvilla, entisestä Neuvostoliitosta tulleilla paluumuuttajilla sekä pääkaupunkiseudulla asuvilla inkerinsuomalaisilla / suomalaisilla, virolaisilla ja venäläisillä maahanmuuttajilla. Eroja pääkaupunkiseudulla asuvien ryhmien ja Jyväskylässä asuvien entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien syrjintäkokemuksissa on verrattu khin neliö -testillä.

TAULUKKO 5. Palveluihin liittyvien syrjintäkokemusten yleisyys Jyväskylässä ja pääkaupunki-seudulla asuvilla entisestä Neuvostoliitosta tulleilla maahanmuuttajilla.

Syrjinnän ilmenemisaika	Syrjintä- kokemuksia	1	2	3	4
		n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Koululaitos	ei ole on	56 (86%) 9 (14%)	127 (82%) 28 (18%)	163 (87%) 25 (13%)	197 (81%) 47 (19%)
Ravintola, kauppa	ei ole on	62 (91%) 6 (9%)	120 (71%)*** 50 (29%)	168 (76%)** 52 (24%)	186 (64%)*** 108 (36%)
Työvoimatoimisto	ei ole on	62 (93%) 5 (7%)	145 (86%) 24 (14%)	174 (86%) 28 (14%)	242 (86%) 40 (14%)
KELA	ei ole on	64 (96%) 3 (4%)	142 (84%)* 28 (16%)	168 (77%)*** 51 (23%)	240 (83%)* 48 (17%)
Poliisi	ei ole on	66 (99%) 1 (1%)	140 (83%)** 29 (17%)	175 (80%)*** 44 (20%)	243 (85%)** 42 (15%)
Terveystieteiden tutkimuskeskus	ei ole on	66 (99%) 1 (1%)	146 (86%)** 23 (14%)	199 (90%)* 22 (10%)	240 (82%)*** 52 (18%)
Sosiaalitoimisto	ei ole on	67 (99%) 1 (1%)	135 (81%)*** 32 (19%)	238 (83%)** 35 (17%)	243 (87%)** 36 (13%)

1= entisestä Neuvostoliitosta tulleet paluumuuttajat (Jyväskylä)
2= inkerinsuomalaiset / suomalaiset maahanmuuttajat (Helsinki)
3= virolaiset maahanmuuttajat (Helsinki)
4= venäläiset maahanmuuttajat (Helsinki)

khin neliö -testin merkitsevyystaso
* <.05; **<.01;***<.001

(Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997, 34)

Taulukoista nähdään, että syrjintäkokemukset ovat harvinaisempia Jyväskylässä asuvien entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien keskuudessa kuin Helsingin seudulla asuvien inkerinsuomalaisten / suomalaisten, virolaisten ja venäläisten maahanmuuttajien keskuudessa.

3.2. Akkulturaatiostrategiat ja akkulturaatiostressi Jyväskylän seudulla asuvilla, entisestä Neuvostoliitosta tulleilla paluumuuttajilla

Eri akkulturaatiostrategioita pääasiallisesti suosivien henkilöiden osuus jakautui aineistossa melko tasaisesti. Eniten esiintyi assimilaatiostrategiaa, joka oli pääasiallisena akkulturaatiostrategiana 16 (23%) kyselyyn vastanneesta henkilöstä. Toiseksi yleisin oli integraatio, joka oli ensisijaisena strategiana 15 (21%) kyselyyn vastanneella henkilöllä. Lähes yhtä yleinen oli separaatiostrategia, jota suosi pääasiallisena akkulturaatiostrategianaan 14 (20%) henkilöä. Harvinaisin oli marginalisaatio, joka oli pääasiallisena strategiana 12 (17%) tutkimukseen osallistuneella henkilöllä. Niitä henkilöitä, jotka olivat jättäneet vastaamatta akkulturaatiostrategioihin liittyviin kysymyksiin oli aineistossa 13 (19%).

Akkulturaatiostressiä tarkasteltiin psykosomaattisten oireiden sekä itsearvostuksen kautta. Oireindeksin keskiarvot ja keskihajonnat miesten ja naisten ryhmissä sekä näiden vertailun tulokset on esitetty taulukossa 6.

TAULUKKO 6. Psykosomaattisten stressioireiden keskiarvot (M) ja keskihajonnat (SD) miesten ja naisten ryhmissä sekä näiden ryhmien välisen vertailun tulokset (t-testi).

	Naiset		Miehet		df	t
	M	SD	M	SD		
Oireindeksi	9.06	5.14	7.09	5.4	68	1.56 n.s.

Tutkimuksessa verrattiin entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien oireindeksillä mitattuja pistemääriä suomalaiseen aineistoon (METELI, 1977) miesten ja naisten ryhmissä (taulukko 7). Entisestä Neuvostoliitosta tulleiden miesten ja naisten sekä suomalaisten miesten ja naisten pistemäärät eivät poikenneet toisistaan merkitsevästi.

TAULUKKO 7. Psykosomaattisten stressioireiden keskiarvot (M) ja keskihajonnat (SD) entisestä Neuvostoliitosta tulleilla paluumuuttajilla ja suomalaisessa aineistossa (METELI, 1977) sekä näiden ryhmien väliset vertailut (t-testi).

	Paluumuuttajat		Suomalaiset		df	t
	M	SD	M	SD		
MIEHET						
Oireindeksi	7.09	5.4	7.7	6.0	641	-0.58 n.s.
NAISET						
Oireindeksi	9.06	5.1	10.9	6.6	50	-1.96 n.s.

(METELI, 1977, 49)

Aineisto jaettiin aikaisempien tutkimusten (esim. Aro, 1981; Feldt & Ruoppila, 1993; METELI, 1977; Virokannas, Feldt & Ruoppila, 1998) mukaisesti vähän, keskiasteisesti ja runsaasti oireilevien ryhmiin. Runsaasti oireilevia oli tutkimuksen aineistossa 20 henkilöä, keskiasteisesti oireilevia oli 32 henkilöä ja vähän oireilevia 18 henkilöä. Taulukossa 8 on esitetty vähäoireisten, keskitasoisesti oirehtivien ja runsasoireisten osuudet sekä tutkimukseen vastanneilla että suomalaisissa aineistoissa (METELI 1977).

TAULUKKO 8. Vähäoireiset, keskitasoisesti oirehtivat ja runsasoireiset entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien joukossa ja suomalaisissa aineistoissa (METELI, 1977).

indeksi- pistemäärä	MIEHET paluu- muuttajat	MIEHET suomalaiset	NAISET paluu- muuttajat	NAISET suomalaiset
< 5 (oireita "vähän")	11 (32%)	223 (37%)	7 (20%)	46 (16%)
5-10	15 (44%)	220 (36%)	17 (47%)	104 (35%)
> 10 (oireita "paljon")	8 (24%)	166 (27%)	12 (33%)	143 (49%)
	n= 34	n=609	n= 36	n=293

(METELI, 1977, 163)

Sukupuolittain tehdyissä vertailuissa (khi-neliö) ei ilmennyt merkitseviä eroja paluumuuttajien ja suomalaisten sijoittumisessa oireindeksipistemäärän perusteella muodostettuihin luokkiin.

Itsearvostusmittarin keskiarvo oli 3.7 ja keskihajonta 0.73, kun asteikolla yhdestä viiteen mitattuna 5 ilmaisi hyvää itsearvostusta ja 1 heikkoa itsearvostusta. Aineisto jaettiin itsearvostuksen perusteella kolmeen eri luokkaan. Heikon itsearvostuksen ryhmän muodostivat ne, jotka sijoittuvat mittarin pistemäärässä alimpaan neljännekseen. Hyvän itsearvostuksen ryhmään sen sijaan luettiin kuuluviksi ne, joiden pistemäärä sijoittui ylimpään neljännekseen. Taulukossa 9 on esitetty itsearvostusmittarin keskiarvot ja keskihajonnat miesten ja naisten ryhmissä sekä näiden ryhmien välisen vertailun tulokset (t-testi).

TAULUKKO 9. Itsearvostusmittarin pistemäärien keskiarvot (M) ja keskihajonnat (SD) miesten ja naisten ryhmissä sekä näiden ryhmien välisen vertailun tulokset (t-testi).

	Miehet		Naiset		df	t
	M	SD	M	SD		
itsearvostus (1-5)	3.68	.81	3.65	.66	64	- .16 n.s.
Kaksisuuntainen merkitsevyystaso						

Itsearvostuksessa ei ilmennyt merkitseviä eroja miesten ja naisten välillä.

3.3. Syrjintäkokemusten, akkulturaatiostrategioiden ja akkulturaatiostressin väliset yhteydet

Tutkimuksessa ei ennako-odotusten vastaisesti löytynyt merkitseviä yhteyksiä akkulturaatiostressiin liittyvien psykosomaattisten stressioireiden ja syrjintäkokemusten välillä. Viitteitä syrjinnän ja akkulturaatiostressin yhteydestä saatiin kuitenkin myös tässä tutkimuksessa, sillä arkisyrijintää kokeneilla henkilöillä oli melkein merkitsevästi enemmän psykosomaattisia stressioireita kuin niillä, jotka eivät olleet kohdanneet arkielämään liittyvää syrjintää ($t=-2.46$, $df=67$, 2-suuntainen merkitsevyys=.017). Yhteyksiä löytyi lisäksi akkulturaatiostrategioiden ja psykosomaattisten stressioireiden, akkulturaatiostrategioiden ja itsearvostuksen (taulukko 10) sekä akkulturaatiostrategioiden ja syrjintäkokemusten välillä.

TAULUKKO 10. Akkulturaatiostrategioiden ja itsearvostuksen (Pearson) sekä akkulturaatiostrategioiden ja psykosomaattisten stressioireiden (Spearman) väliset korrelaatiokertoimet, yksisuuntaisella merkitsevyystasolla.

AKKULTURAATIOSTRATEGIA	ITSEARVOSTUS	STRESSIOIREET(21)
	r	r
Assimilaatio	-.22	.19
Integraatio	.31*	-.23*
Separaatio	.10	.09
Marginalisaatio	-.29*	.37**

* p<.05; ** p<.01; ***p<001

Taulukosta 10 näkyy, että integraatiostrategia oli melkein merkitsevässä yhteydessä vahvaan itsearvostukseen. Ryhmien välisissä vertailuissa (taulukko 11) kävi ilmi, että tämä yhteys on seurausta pääasiassa eroista integraatiostrategian yleisyydessä heikon ja vahvan itsearvostuksen omaavien ryhmissä. Keskinkertaisen itsearvostuksen omaavien ryhmä ei poikennut merkitsevästi kummastakaan ryhmästä. Muista akkulturaatiostrategioista marginalisaatio oli melkein merkitsevässä yhteydessä itsearvostukseen. Taulukosta 11 huomataan, että erot marginalisaatiostrategioissa ovat vahvan itsearvostuksen ja heikon itsearvostuksen omaavien sekä vahvan itsearvostuksen ja keskinkertaisen itsearvostuksen omaavien välillä. Vahvan itsearvostuksen omaavat henkilöt suosivat muita harvemmin marginalisaatiostrategiaa ja muita useammin integraatiostrategiaa.

TAULUKKO 11. Pääkomponenttianalyysistä saatujen, eri akkulturaatiostrategioita kuvaavien pistemäärien keskiarvot (M) ja keskihajonnat (SD) heikon, keskitasoisen ja vahvan itsearvostuksen omaavien ryhmissä sekä näiden ryhmien välisen yksisuuntaisen varianssianalyysin tulokset.

ITSEARVOSTUS								
AKKULTURAATIO- STRATEGIAT	heikko (n=15)		keski (n=28)		vahva (n=11)		F	LSD
	M	SD	M	SD	M	SD		
assimilaatio	.36	.13	-.12	.91	-.11	1.00	1.22	n.s.
integraatio	-.36	.87	.06	1.08	.34	1.14	3.02*	1<3
separaatio	-.26	.98	.00	1.04	-.20	.73	.40	n.s.
marginalisaatio	.15	.99	.33	1.01	-.64	.41	5.79**	3<1,2

* p<.05; ** p<.01; ***p<001

Psykosomaattiset stressioireet olivat yhteydessä siihen, mitä akkulturaatiostrategiaa yksilö sovelsi (taulukko 10). Marginalisaatiostrategia ennustaa suurta psykosomaattisten stressioireiden määrää ja integraatio on yhteydessä vähäiseen psykosomaattiseen oireiluun. Marginalisaatio- ja integraatiostrategioiden yhteydet psykosomaattiseen hyvinvointiin ilmenivät myös eri akkulturaatiota ensisijaisesti suosivien ryhmien välisissä parittaisissa vertailuissa siten, että marginalisaatiostrategiaa ensisijaisesti suosivilla oli merkitsevästi enemmän stressioireita kuin integraatiostrategiaa ensisijaisesti soveltavilla henkilöillä ($t=2.93$, $df=25$, 2-suuntainen merkitsevyystaso =.007).

Syrjinnän muodoista työsyrijntä, arkisyrijntä ja sosiaalisissa suhteissa tapahtuva syrjintä olivat yhteydessä integraatiostrategiaan ja arkielämässä tapahtuva syrjintä separaatiostrategiaan. Muista syrjinnän muodoista poiketen palveluihin liittyvä syrjintä ei ollut tässä tutkimuksessa yhteydessä mihinkään akkulturaatiostrategiaan. Vastoin ennakkoodotuksia assimilaatiostrategia ei ollut yhteydessä mihinkään koetun syrjinnän muotoon.

Työelämään liittyvää syrjintää paljon kokeneet henkilöt sovelsivat integraatiostrategiaa harvemmin kuin jonkin verran työsyryntää kokeneet ja ne, jotka eivät olleet kokeneet lainkaan työelämään liittyvää syrjintää (taulukko 12).

TAULUKKO 12. Pääkomponenttianalyysistä saatujen eri akkulturaatiostrategioita kuvaavien pistemäärien keskiarvot (M) ja keskihajonnat (SD) ei lainkaan, jonkin verran ja paljon työelämään liittyvää syrjintää kokeneiden ryhmissä sekä näiden ryhmien välisen yksisuuntaisen varianssianalyysin tulokset.

TYÖSYRJINTÄKOKEMUKSET									
AKKULTURAATIO- STRATEGIAT	ei lainkaan (n=31)		jonkin verran (n=9)		paljon (n=6)		F	LSD	
	M	SD	M	SD	M	SD			
assimilaatio	.00	.95	.53	.65	.47	1.12	1.50	n.s.	
integraatio	.21	.88	.56	.66	-1.12	.29	7.32***	1,2<3	a
separaatio	-.17	.93	.17	1.20	-.23	1.50	0.41	n.s.	
marginalisaatio	.04	1.04	-.18	1.09	-.18	.70	0.26	n.s.	

* p<.05; ** p<.01; ***p<001
a = t-testi, kun varianssit ovat erisuuret

Taulukossa 13 on esitetty arkielämään liittyvien syrjintäkokemusten yhteyksiä akkulturaatiostrategioihin. Tulosten mukaan arkielämässä tapahtuvaa syrjintää jonkin verran kokeneet suosivat separaatiostrategiaa useammin, kuin ne jotka eivät olleet kokeneet lainkaan syrjintää arkielämässään, mikä olikin odotettua. Yllättävää sen sijaan oli, että paljon arkielämään liittyvää syrjintää kokeneet eivät eronneet separaatiostrategian suosimisessa muista ryhmistä.

Myös integraatio oli yhteydessä arkielämään liittyvään syrjintään. Paljon arkielämään liittyvää syrjintää kohdanneilla integraatiostrategia oli harvinaisempi kuin ei lainkaan

($t=7.48$, $df=30.89$, 2-suuntainen merkitsevyys=.000) ja jonkin verran ($t=3.35$, $df=14.23$, 2-suuntainen merkitsevyys=.005) arkisyryntää kohdanneilla. Johtuen integraatiota kuvaavien pistemäärien erisuurista variansseista ei lainkaan, jonkin verran ja paljon arkisyryntää kohdanneiden ryhmissä erot ryhmien välillä eivät ilmenneet LSD - testissä, mutta olivat merkitseviä t-testissä.

TAULUKKO 13. Pääkomponenttianalysistä saatujen eri akkulturaatiostrategioita kuvaavien pistemäärien keskiarvot (M) ja keskihajonnat (SD) ei lainkaan, jonkin verran ja paljon arkielämään liittyvää syrjintää kokeneiden ryhmissä sekä näiden ryhmien välisen yksisuuntaisen varianssianalyysin tulokset.

ARKISYRJINTÄKOKEMUKSET									
AKKULTURAATIO- STRATEGIAT	ei lainkaan (n=39)		jonkin verran (n=14)		paljon (n=4)		F	LSD	
	M	SD	M	SD	M	SD			
assimilaatio	.01	1.00	.25	.96	-.12	1.13	0.37		n.s.
integraatio	.14	.94	-.11	1.30	-.99	-.35	2.85		1,2<3 ^a
separaatio	-.29	.82	.61	.98	-.52	1.66	5.41**		1<2
marginalisaatio	-.09	.90	.43	1.17	-.09	.61	0.83		n.s.

* $p<.05$; ** $p<.01$; *** $p<.001$
a = t-testi, kun varianssit ovat erisuuret

Sosiaalisissa suhteissa tapahtuva syrjintä näyttäisi ehkäisevän mahdollisuutta integraatiostrategiaan, sillä paljon sosiaalista syrjintää kohdanneilla integraatiostrategia oli harvinaisempi kuin niillä, jotka eivät olleet kokeneet lainkaan tai olivat kokeneet vain jonkin verran sosiaalisiin suhteisiin liittyvää syrjintää (taulukko 14).

TAULUKKO 14. Pääkomponenttianalysistä saatujen eri akkulturaatiostrategioita kuvaavien piste-määrien keskiarvot (M) ja keskihajonnat (SD) ei lainkaan, jonkin verran ja paljon sosiaalista syrjintää kokeneiden ryhmissä sekä näiden ryhmien välisen yksisuuntaisen varianssianalyysin tulokset.

SOSIAALISIIN SUHTEISIIN LIITTYVÄT SYRJINTÄKOKEMUKSET								
AKKULTURAATIO- STRATEGIAT	ei lainkaan (n=26)		jonkin verran (n=16)		paljon (n=15)		F	LSD
	M	SD	M	SD	M	SD		
assimilaatio	.14	.90	-.21	1.12	.21	.99	.88	n.s.
integraatio	.25	1.00	.23	.93	-.66	1.01	5.24**	3<1,2
separaatio	-.26	.83	.02	1.05	.09	1.20	.69	n.s.
marginalisaatio	-.02	.96	-.14	.98	.32	1.00	1.18	n.s.

* p<.05; ** p<.01; ***p<001

3.4. Taustatekijöiden yhteydet akkulturaatiostrategioihin, akkulturaatiostressiin ja koettuun syrjintään

Taustatekijöistä vanhempien kansallisuus, lähtöalueella saatu koulutus, ammattiasema entisessä Neuvostoliitossa, suomenkielen taito sekä se oliko muuttajalla tuttavuuksia Suomessa ennen tänne muuttoa olivat yhteydessä paluumuuttajien suosimiin akkulturaatiostrategioihin. Sen sijaan sukupuoli, Suomessa vietetyn ajan pituus ja se, kumman kielistä tutkimuslomaketta henkilö oli käyttänyt eivät olleet yhteydessä siihen mitä akkulturaatiostrategiaa henkilö suosi.

Henkilöt, jotka ilmoittivat molempien vanhempiensa olevan kansallisuudeltaan suomalaisia suosivat assimilaatiostrategiaa enemmän kuin ne, joiden vanhemmista kumpikaan ei ollut vastaajan ilmoituksen mukaan kansallisuudeltaan suomalainen ($t=-2.84$, $df=27$, 2-suuntainen merkitsevyys=.009). Muista kulttuuriseen identiteettiin liittyvistä tekijöistä sukupolvi ja ikä eivät vastoin ennako-oletuksia olleet yhteydessä akkulturaatiostrategioihin.

Toinen akkulturaatiostrategioihin yhteydessä oleva taustatekijä oli lähtöalueella saatu koulutus. Henkilöt, jotka olivat saaneet korkeakoulutusta entisessä Neuvostoliitossa sovelsivat marginalisaatiostrategiaa harvemmin kuin muut ryhmät. Myös henkilön ammattillinen asema entisessä Neuvostoliitossa oli yhteydessä akkulturaatiostrategioihin. Niillä, joiden ammattiasema oli entisessä Neuvostoliitossa toimihenkilö (joko ylempi tai alempi) esiintyi vähemmän marginalisaatiostrategiaa ja enemmän integraatiostrategiaa kuin muilla ammatillisilla ryhmillä. Entisessä Neuvostoliitossa saadun koulutuksen ja ammattiaseman yhteydet akkulturaatiostrategioihin on esitetty taulukossa 15.

TAULUKKO 15. Pääkomponenttianalysistä saatujen eri akkulturaatiostrategioita kuvaavien piste-määrien keskiarvot (M) ja keskihajonnat (SD) entisessä Neuvostoliitossa saadun koulutuksen ja ammattiaseman mukaan jaetuissa ryhmissä sekä näiden ryhmien väliset erot (t-testi).

AKKULTURAATIO- STRATEGIAT	KORKEAKOULUTUS NL:SSA				t	AMMATTI NL:SSA				t
	kyllä (n=15)		ei (n=36)			työntekijä (n=31)		toimihenkilö (n=23)		
	M	SD	M	SD		M	SD	M	SD	
assimilaatio	.09	1.12	.10	.94	.03	-.01	.97	.19	1.01	-.74
integraatio	.38	.74	-.26	1.15	-1.90	-.36	1.13	.47	.69	-2.97**
separaatio	-.42	1.07	.12	.98	1.77	-.01	.95	-.25	.99	.88
marginalisaatio	-.48	.61	.22	.94	2.72**	.37	1.05	-.42	.68	3.15**

* p<.05; ** p<.01; ***p<001 kaksisuuntainen merkitsevyys

Suomenkielen taito on yhteydessä separaatiostrategiaan siten, että mitä paremmin henkilö kirjoittaa ja lukee suomea sitä harvemmin hän suosii separaatiota ($r=.37$, $p=.003$). Sosiaalisen verkon merkityksen sopeutumiselle osoittaa, että henkilöt, joilla ei heidän Suomeen tullessaan ollut tuttaviasia täällä, ovat marginalisoituneet useammin kuin ne, joilla oli Suomessa tuttaviasia ennen heidän tänne muuttoaan ($t=-2.64$, $df=53$, 2-suuntainen merkitsevyys $=.011$).

Syrjintään olivat taustatekijöistä yhteydessä ainoastaan henkilön ikä ja hänen ikänsä Suomeen tullessa. Helsingissä tehdyssä tutkimuksessa (Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997) esitetyt yhteyksiä syrjinnän ja sukupuolen sekä syrjinnän ja ammattiaseman välillä ei tässä tutkimuksessa löytynyt. Taulukosta 16 näkyy, että paljon kaikenlaista syrjintää kokeneet ovat keskimäärin nuorempia, kuin ne, jotka eivät olleet kohdanneet lainkaan syrjintää. Niinikään he ovat olleet nuorempia myös Suomeen tullessaan. Se, minkä ikäisenä henkilö oli Suomeen saapunut, säilyi edelleen yhteydessä koetun syrjinnän määrään, vaikka henkilön tämä hetkisen iän vaikutukset eliminoitiin. Tällöin yhteys ei tosin ollut kuin melkein merkitsevä ($F=3,442$ merkitsevyys $=.038$). Suurin osa iän vaikutuksesta kokonaissyryntään näyttäisi selittyvän arkielämään liittyvällä syrjinnällä, sillä joko paljon tai jonkin verran syrjintää arkielämässään kokeneet henkilöt olivat keskimäärin nuorempia kuin ei lainkaan arkielämään liittyvää syrjintää kohdanneet henkilöt ($t=2.50$, $df=67$, 2-suuntainen merkitsevyys $=.015$). He olivat nuorempia myös tullessaan kuin henkilöt, jotka eivät olleet kohdanneet lainkaan arkielämään liittyvää syrjintää ($t=2.80$, $df=67$, 2-suuntainen merkitsevyys $=.007$).

TAULUKKO 16. Ei lainkaan ja paljon syrjintää kokeneiden iän ja saapumisiän keskiarvot (M) ja keskihajonnat (SD) sekä näiden ryhmien väliset erot t-testissä.

	1		2		df	t
	M	SD	M	SD		
Ikä	46	10.61	38	10.22	53	2.94**
Ikä tullessa	43	10.98	34	10.05	53	3.19**

1= ei ollenkaan syrjintää kokeneet (n=24)
 2= paljon syrjintää kokeneet (n=31)

* $p<.05$; ** $p<.01$; *** $p<.001$

Arkielämässä tapahtuva syrjintä on yhteydessä siihen, ovatko henkilöt harkinneet paluuta takaisin kotimaahansa. Ristiintaulukoinnin tulosten perusteella ne, jotka olivat kokeneet arkielämään liittyvää syrjintää jonkin verran tai paljon olivat harkinneet muuttoa takaisin kotimaahansa useammin kuin ne, jotka eivät olleet kokeneet lainkaan arkielämään liittyvää syrjintää (taulukko 17).

TAULUKKO 17. Kotiinpaluuta harkinneet niiden joukossa, jotka ovat kokeneet arkielämään liittyvää syrjintää ja niiden joukossa, jotka eivät ole kokeneet arkielämään liittyvää syrjintää sekä näiden odotusarvot.

<u>KOKENUT ARKIELÄMÄÄN LIITTYVÄÄ SYRJINTÄÄ</u>		
	ei (n=49)	kyllä (n=20)
HARKINNUT PALUUTA		
ei (n=49)	40 (35)	9 (14)
kyllä (n=20)	9 (14)	11 (6)
khin neliö = 9.26 merkitsevyys=.002** suluissa odotusarvot		

4. POHDINTA

Käsillä olevassa tutkimuksessa selvitettiin Jyväskylässä asuvien, 20-60 -vuotiaiden entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien ja heidän perheenjäsentensä syrjintäkokemuksia, hyvinvointia ja akkulturaatiostrategioita sekä näiden keskinäisiä yhteyksiä. Lisäksi selvitettiin tutkimukseen vastanneiden henkilöiden taustatekijöiden yhteyttä heidän akkulturaatioprosessiinsa. Syrjintäkokemusten osalta tutkittua ryhmää verrattiin Helsingin seudulla asuviin inkerinsuomalaisiin / suomalaisiin, virolaisiin ja venäläisiin maahanmuuttajiin (Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997). Psykosomaattisten stressioireiden yleisyyttä tutkitussa ryhmässä tarkasteltiin yleisesti käytetyn oireindeksin avulla (mm. Aro, 1981; METELI, 1977; Feldt & Ruoppila, 1993).

Tutkimukseen vastanneista kaksi kolmasosaa oli kokenut ulkomaalaistaustasta johtuvaa syrjintää Suomessa ollessaan. Tämä on hälyttävä merkki suomalaisten kielteisestä suhtautumisesta ulkomaalaistaustan omaavia kohtaan. Yleisimmin syrjintä liittyi sosiaaliin suhteisiin. Sosiaaliin suhteisiin liittyvien syrjintäkokemusten yleisyyttä ei voitu verrata Helsingissä asuvien entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien kokemukseen, sillä sosiaalista syrjintää mittaavia kysymyksiä ei ollut mukana Helsingissä tehdyssä tutkimuksessa (Jasinskaja-Lahti, & Liebkind, 1997). Vertailtaessa muita syrjinnän muotoja kävi ilmi, että syrjintäkokemukset ovat harvinaisempia Jyväskylässä asuvilla entisestä Neuvostoliitosta tulleilla paluumuuttajilla ja heidän perheenjäsenillään kuin pääkaupunkiseudulla asuvilla inkerinsuomalaisilla / suomalaisilla, virolaisilla ja venäläisillä maahanmuuttajilla. Tulos on sikäli ennako-odotusten vastainen, että Jaakkolan (1999) mukaan Helsingissä suhtaudutaan maahanmuuttajiin myönteisemmin, kuin muualla Suomessa. Toisaalta Jaakkolan (1999) tutkimus selvitti nimenomaan yksilöiden ulkomalaisasenteita eikä syrjivää käyttäytymistä. Tutkimusten mukaan asenteet ja käyttäytyminen ovat erillisiä rakenteita tai tapahtumia, jolloin asenteista ei suoraan voi ennustaa käyttäytymistä (esim. Horenczyk, 1997).

Eroja syrjintäkokemusten yleisyydessä Jyväskylässä ja Helsingissä asuvilla entisestä Neuvostoliitosta tulleilla maahanmuuttajilla voidaan tarkastella konfliktiteorian ja kontaktiteorian puitteissa (esim. Forsander, 1994; Jaakkola, 1989; 1995). Konfliktiteorian mukaan syrjintä ja ulkomaalaisvastaisuus valtaväestössä lisääntyvät, kun eri ryhmät joutuvat toistensa kanssa tekemisiin ja kun vähemmistön suhteellinen osuus enemmistöön nähden kasvaa, jolloin enemmistö ja vähemmistö joutuvat kamppailemaan samoista yhteiskunnallisista resursseista. Kontaktiteorian mukaan ennakkoluulot ja kielteiset asenteet ryhmien välillä sen sijaan vähenevät, kun kontaktit enemmistön ja vähemmistön välillä lisääntyvät ja tulevat henkilökohtaisemmiksi (Duckitt, 1992; Liebkind, 1988). Käsiillä olevan tutkimuksen tuloksia voi pitää konfliktiteoriaa tukevinä. Sen mukaisesti syrjintäkokemusten yleisyyttä koskevat erot Jyväskylässä ja Helsingissä asuvien entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien välillä johtuvat Jyväskylässä asuvien maahanmuuttajien pienestä lukumäärästä suhteessa valtaväestöön. Pientä maahanmuuttajajoukkoa ei välttämättä koeta sosiaalitaloudelliseksi uhkatekijäksi, jolloin heihin suhtautuminen on myönteisempää kuin silloin, jos heidän koettaisiin kilpailevan samoista yhteiskunnallisista resursseista.

Jyväskylässä asuvat entisestä Neuvostoliitosta tulleet paluumuuttajat ja heidän perheenjäsenensä eivät poikenneet psykosomaattisten stressioireiden yleisyydessä suomalaisesta väestöstä (METELI, 1977). Tämä tulos tukee niiden tutkijoiden käsityksiä, jotka ovat esittäneet, että osa yksilöistä sopeutuu uuteen kulttuuriseen kontekstiin ilman, että heidän hyvinvointinsa heikkenee olennaisesti (Berry & Kim, 1988; Brislin, Landis & Brandt, 1983; Furnham & Bochner, 1986). Tulokseen on suhtauduttava kuitenkin varauksellisesti, sillä on mahdollista että tutkimukseen vastasivat juuri ne henkilöt, joiden akkulturaatiostressi on vähäistä verrattuna niihin henkilöihin, jotka eivät halunneet tai voineet osallistua tutkimukseen. Toinen tulosta vääristävä tekijä voi olla, että tutkimukseen osallistuneet ovat halunneet antaa itsestään ja edustamastaan

vähemmistöstä myönteisen kuvan ja siitä syystä, joko tahattomasti tai tahallisesti, jättäneet kertomatta stressioireistaan. On myös mahdollista, että kyselyyn vastanneet kokivat kysymykset psykosomaattisista stressioireista liian tunkeileviksi eivätkä tästä syystä vastanneet niihin täysin rehellisesti.

Eri akkulturaatiostrategioita pääasiallisesti suosivien osuudet jakautuivat aineistossa melko tasaisesti. Strategioista yleisin oli assimilaatio, toiseksi yleisin integraatio ja kolmanneksi yleisin separaatio, harvinaisin oli marginalisaatio. Tulos on yhdenmukainen Jasinskaja-Lahden ja Liebkindin (1997) tutkimuksen tulosten kanssa. Sen mukaan entisestä Neuvostoliitosta tulleet maahanmuuttajat pyrkivät pääsääntöisesti joko assimiloitumaan tai integroitumaan suomalaiseen väestöön. Tätä näkemystä tukee myös Pitkäsen ja Tomperin (1997) tutkimus, jossa haastateltiin inkerinsuomalaisten paluumuuttajien kanssa työskenteleviä sosiaalityöntekijöitä. Assimilaatio- ja integraatiostrategioiden yleisyys entisestä Neuvostoliitosta tulneiden paluumuuttajien joukossa tuntuu kuitenkin yllättävältä jos ajatellaan inkerinsuomalaisten korkeita työttömyyslukuja ja vähäisiä sosiaalisia suhteita valtaväestöön (Hirvonen, Pitkänen & Tomperi, 1997; Kyntäjä, 1997a; Romakkaniemi, 1997). Onkin todennäköistä, että ainakin osa tuloksista johtuu tutkimusmenetelmästä. Postikyselynä tehtävässä tutkimuksessa on riskinä, että sen avulla ei tavoiteta niitä maahanmuuttajia, joilla on eniten ongelmia ja joiden suhtautuminen valtaväestöön on kielteisintä. Varsinkin marginalisoituneet ovat todennäköisesti aliedustettuina postikyselyyn vastanneiden joukossa. Survey-tutkimuksen heikkouteen liittyy myös, että tutkituilla voi olla pyrkimys vastata siten, kuin he ajattelevat olevan sosiaalisesti suotavaa. Tällöin marginalisaatio- ja separaatiostrategioita mittaaviin osioihin saadaan todennäköisesti todellista tilannetta vähemmän vastauksia.

Akkulturaatiostrategioista integraatio oli yhteydessä vahvaan ja marginalisaatio heikkoon itsearvostukseen. On mahdollista, että ne paluumuuttajat, joilla on jo heidän Suomeen muuttaessaan vahva itsearvostus, luovat aktiivisemmin sosiaalisia suhteita niin oman ryhmänsä kuin valtaväestönkin edustajiin ja siten marginalisoituvat muita harvemmin. Toisaalta hyvä itsearvostus voi olla seurausta integraatiostrategiaan yleisesti liittyvistä tekijöistä, kuten monipuolisesta sosiaalisesta verkosta, jonka suoma tuki voi kohentaa akkulturoituvan yksilön itsetuntoa (Liebkind, 1994). Marginalisaation yhteys heikkoon itsearvostukseen voi johtua siitä, että heikon itsearvostuksen omaava henkilö kokee sosiaalisten suhteiden luomisen hankalaksi ja etenkin tutustuminen valtaväestön edustajiin tuntuu vaikealta. Voi myös olla, että heikko itsearvostus on muodostunut vasta akkulturaation aikana, mikäli henkilö ei ole onnistunut luomaan ihmissuhteita ja hän on jäänyt vaille sosiaalista tukea (Liebkind, 1994; Romakkaniemi, 1997).

Akkulturaatiostrategioiden ja psykosomaattisten stressioireiden välisiä yhteyksiä koskevat tulokset tukevat aiempien akkulturaatiotutkimusten tuloksia, joiden mukaan marginalisaatio on yksilön hyvinvoinnin kannalta huonoin ja integraatio paras vaihtoehto (Berry, 1990; Sam, 1994). Integraation myönteistä vaikutusta hyvinvoinnille on selitetty sillä, että siihen liittyy paljon yksilön sopeutumista edistäviä ja stressiltä suojaavia tekijöitä, kuten ryhmien välisten myönteisten asenteiden kokeminen ja sosiaalinen tuki. Marginalisaatiossa akkulturoituva yksilö jää vaille oman ryhmän tarjoamaa sosiaalista tukea ja joutuu lisäksi kohtaamaan kielteisiä asenteita valtaväestön taholta.

Marginalisaatioon liittyy usein myös sosiaalitaloudellisia stressitekijöitä, kuten työttömyyttä ja ongelmia toimeentulon kanssa (Berry, 1997; Liebkind, 1994; Sam, 1994). Syrjinnän muodoista sosiaalisissa suhteissa tapahtuva syrjintä, arkielämään liittyvä syrjintä ja työelämään liittyvä syrjintä olivat yhteydessä akkulturaatiostrategioihin. Sosiaalista syrjintää kokeneet suosivat integraatiostrategiaa harvemmin kuin ne, jotka eivät olleet kokeneet syrjintää sosiaalisissa suhteissaan. Tämä tukee niitä näkemyksiä, joiden mukaan valtaväestön asenteet asettavat rajoja sopeutumisstrategioille, joita vähemmistöjen edustajat voivat soveltaa (Berry, 1980; Bourhis et al., 1997). Sosiaaliin suhteisiin liittyvä syrjintä viestii maahanmuuttajalle, että hän ei ole tervetullut ja että hänen kanssaan ei haluta olla tekemisissä. Tämä voi johtaa siihen, että maahanmuuttaja alkaa vältellä kanssakäymistä valtaväestön edustajien kanssa, sillä heidän kanssaan toimimiseen sisältyy syrjinnän mahdollisuus (Berry, 1997; Bourhis et al., 1997).

Myös työelämään liittyvä syrjintä ehkäisi integraatiostrategiaa. Tämä vaikutus näyttäisi liittyvän tärkeiltä osin ulkomaalaistaustasta johtuvan työpaikan löytämisen vaikeuteen, sillä niistä, jotka olivat kokeneet työelämään liittyvää syrjintää ainoastaan yksi ei ollut kokenut tullessaan syrjityksi työpaikan haussa. Työn puuttuminen ehkäisee jo sinänsä integraatiomahdollisuuksia (Laitinen, 1986; Matinheikki-Kokko, 1997b). Tilanteissa, joissa akkulturoituva yksilö etsii aktiivisesti töitä tässä onnistumatta mahdollisen syrjinnän takia kokee todennäköisesti integraation olevan hänelle mahdotonta, koska yhteiskunta ei anna hänelle siihen mahdollisuuksia työelämän kautta (Kyntäjä, 1997; Pitkänen & Tomperi, 1997). Työpaikan löytämisen vaikeuden lisäksi integraatiota ehkäisevät tasavertaisten mahdollisuuksien puuttuminen työelämässä, kuten ulkomaalaistaustasta johtuvat työpaikkakiusaaminen, urakehityksen estäminen ja irtisanominen.

Arkielämään liittyvää syrjintää jonkin verran kohdanneet suosivat separaatiostrategiaa enemmän kuin ei lainkaan syrjintää arkielämässään kohdanneet. Näyttäisi siltä, että juuri arkielämän kokemukset ovat luoneet tutkimukseen vastanneilla ne mielikuvat ja käsitykset, joita heillä on suomalaisista ihmisistä ja suomalaisesta yhteiskunnasta. Voi olla, että ne, jotka ovat Suomessa asuessaan kokeneet syrjintää arkielämässään haluavat vetäytyä oman kulttuurisen ryhmänsä pariin, jossa heitä ei syrjitä ainakaan heidän maahanmuuttajataustansa perusteella (Kagitcibasi, 1997; Liebkind, 1994). Arkielämään liittyvän syrjinnän seurauksena he voivat kokea olevansa pakotettuja eristäytymään valtaväestöstä vastoin omaa tahtoaan. Tätä tukee se, että arkielämään liittyvää syrjintää kokeneet olivat ajatelleet useammin paluuta takaisin kotimaahansa kuin ne, jotka eivät olleet kohdanneet arkielämään liittyvää syrjintää. Berryn (1997) mukaan tällöin voidaan separaation sijaan puhua segregatiosta. Lopullisia johtopäätöksiä separaatiostrategian ja arkielämään liittyvän syrjinnän välisestä suhteesta ei voi kuitenkaan tämän tutkimuksen perusteella tehdä, sillä eniten arkielämään liittyvää syrjintää kokeneet eivät eronneet separaatiostrategian yleisyydessä niistä, jotka eivät olleet kokeneet lainkaan arkielämään liittyvää syrjintää.

Vanhempien kansallisuus oli yhteydessä assimilaatiostrategiaan siten, että ne, joiden vanhemmista molemmat olivat kansallisuudeltaan suomalaisia suosivat enemmän assimilaatiostrategiaa kuin ne, joiden vanhemmista kumpikaan ei ollut suomalaisia. On todennäköistä, että niissä perheissä, joissa molemmat vanhemmat ovat olleet

kansallisuudeltaan suomalaisia, suomalaisuutta on korostettu ja Suomeen on pidetty yllä yhteyksiä esimerkiksi kuuntelemalla suomenkielistä radiota ja lukemalla suomenkielisiä lehtiä. Suomalaisuus on tullut tärkeäksi osaksi identiteettiä. Nyt Suomessa he kokevat olevansa suomalaisia ja kuuluvansa suomalaiseen yhteiskuntaan (Kyntäjä, 1997). Tämän tutkimuksen mukaan sukupolvi ei sinänsä ollut yhteydessä akkulturaatiostrategioihin toisin kuin Kyntäjän (1997) tutkimuksessa. Taustalla on kuitenkin sama ajatus siitä, että se millainen kosketus henkilöllä on ollut suomalaisuuteen ennen hänen tänne muuttoaan, vaikuttaa hänen suosimiinsa akkulturaatiostrategioihin (Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1998).

Niillä paluumuuttajilla, jotka olivat saaneet entisessä Neuvostoliitossa korkeakoulutusta marginalisaatiostrategia oli harvinaisempi kuin niillä, jotka eivät olleet saaneet korkeakoulutusta. Nämä tulokset ovat yhdenmukaisia aiempien tutkimustulosten kanssa, joiden mukaan lähtömaassa saatu koulutus helpottaa uuteen kulttuuriin sopeutumista (esim. Berry, 1990; Domander, 1994; Salminen, 1997). Koulutus saattaa itsessään tarjota yksilölle uusia valmiuksia, kuten ongelmanratkaisutaitoja ja tietoja, jotka helpottavat sopeutumista uusiin tilanteisiin (Portes & MacLeod, 1996). Koulutuksen aikana saatetaan saada tietoa esimerkiksi vastaanottavan maan kielestä, historiasta ja tavoista (Berry, 1997). Koulutukseen liittyy yleensä myös välillisiä vaikutuksia, kuten parempi elintaso ja ammattiasema, jotka helpottavat sopeutumista uuteen kulttuuriin. Koulutuksen ohella henkilön ammattiasema entisessä Neuvostoliitossa oli yhteydessä akkulturaatiostrategioihin siten, että toimihenkilöt suosivat työntekijöitä useammin integraatiostrategiaa ja harvemmin marginalisaatiostrategiaa. Ammatillisen aseman vaikutus akkulturaatiostrategioihin on todennäköisesti samankaltainen kuin koulutuksen. Toimihenkilöt ovat koulutempia kuin muut ammatilliset ryhmät, lisäksi he ovat voineet oppia työssään sellaisia sosiaalisia ja kognitiivisia taitoja, jotka helpottavat heidän sopeutumistaan uuteen kulttuuriin (Beiser, Johnson & Turner, 1993; Berry, 1997).

Hyvä suomenkielen luku- ja kirjoitustaito ehkäisivät separaatiota. Tämä voidaan tulkita niin, että esimerkiksi suomenkielen kursseilla suomea kirjoittamaan ja lukemaan oppineiden henkilöiden on helpompaa luoda yhteyksiä valtaväestöön, jolloin eristäytymistä oman kulttuurisen ryhmän piiriin ei tapahdu (Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1998). Toisaalta voi olla, että henkilöillä, jotka eivät halua tai joilla ei ole mahdollisuutta olla tekemisissä valtaväestön edustajien kanssa, ei myöskään ole mielenkiintoa seurata suomenkielistä lehdistöä tai lukea suomenkielistä kirjallisuutta, jolloin heidän luetun ja kirjoitetun suomenkielen taitonsa jää vähäiseksi. Joka tapauksessa tutkimustulos osoittaa, että suomenkielen opetuksen merkitys maahanmuuttajien sopeutumisprosessissa on tärkeä ja että kielen opetuksen tulisi alkaa mahdollisimman pian henkilön saavuttua Suomeen (esim. Domander, 1994; Ripatti, 1988; Salminen, 1997).

Sosiaalisen verkon merkitys yksilön sopeutumisprosessille näkyy tässä tutkimuksessa siten, että henkilöt, joilla ei heidän Suomeen tullessaan ollut täällä tuttavuuksia, ovat marginalisoituneet useammin kuin ne, joilla oli Suomessa tuttavuuksia ennen heidän tänne muuttoaan. Koska ryhmien väliset erot koskivat nimenomaan marginalisaatiostrategiaa voidaan olettaa, että oman ryhmän sisäisillä sosiaalisilla suhteilla on vaikutuksia myös siihen, kuinka helposti maahanmuuttajat tutustuvat suomalaisiin (Liebkind, 1994).

Sosiaaliset suhteet omassa kulttuurisessa ryhmässä voivat toimia kanavana myös ryhmien välisten suhteiden muodostumiselle (Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1998).

Ikä oli yhteydessä syrjintäkokemuksiin siten, että nuoremmat olivat kokeneet syrjintää enemmän kuin vanhemmat entisestä Neuvostoliitosta tulleet paluumuuttajat. Tämän tutkimuksen puitteissa ei kuitenkaan ollut mahdollista selvittää, mistä tämä johtuu. Yhtenä syynä etenkin arkielämässä tapahtuvan syrjinnän yleisyyteen nuoremmilla verrattuna vanhempiin voi olla, että nuoret liikkuvat enemmän ja joutuvat sosiaaliseen kanssakäymiseen valtaväestön edustajien kanssa useammin kuin vanhemmat paluumuuttajat (Sosiaali- ja terveysministeriö, 1986). Luotettavien johtopäätösten tekeminen vaatisi kuitenkin tutkimusta, jossa selvittäisiin tarkemmin syrjintäkokemuksia eri ikäisillä maahanmuuttajilla.

Tutkimuksessa käytetty kyselylomake osoittautui pääosin käyttökelpoiseksi. Vastaukset olivat yksiselitteisiä ja vastausprosentti oli suurimmassa osassa kysymyksiä korkea. Mittareiden reliabiliteetit olivat hyvinvoinnin ja syrjintäkokemusten osalta varsin hyviä. Sen sijaan akkulturaatiostrategioiden reliabiliteetikertoimet jäivät marginalisaatiostrategiaa lukuunottamatta odotettua pienemmiksi. Etenkin separaatiostrategian matala reliabiliteettikerroin vähentää sitä koskevien tulosten luotettavuutta ja antaa aiheita teoreettiselle lisäpohdinnalle. Eräänä syynä akkulturaatiostrategioiden mataliin reliabiliteettikertoimiin voi olla, että akkulturaatiostrategioita koskevat kysymykset eivät olleet tarpeeksi selkeitä. Osa vastanneista ei välttämättä ymmärtänyt kaikkia kysymyksiä, siten kuin oli tarkoitus. Voi myös olla, että akkulturaatiostrategioita koskevat kysymykset eivät tavoittaneet tarpeeksi hyvin tutkimukseen vastanneiden kokemuksia. Eräs keino välttää näitä ongelmia on kehittää sellaisia mittareita, joissa otetaan huomioon kulloinkin tutkimuksen kohteena olevan ryhmän ja vastaanottavan yhteiskunnan erityispiirteet.

Entisestä Neuvostoliitosta tulneiden paluumuuttajien hyvinvointia tarkasteltiin heidän itsearvostuksensa ja psykosomaattisten stressioireiden avulla. Nämä hyvinvoinnin tekijät erottautuivat toisistaan riippumattomiksi hyvinvoinnin osa-alueiksi. Sekä itsearvostus että psykosomaattisen oireilu olivat yhteydessä akkulturaatioprosessiin, mikä osoittaa että akkulturaatiolla on yksilön hyvinvoinnin kannalta monitahoisia vaikutuksia, joita ei pystytä kuvaamaan riittävän tarkasti vain yhtä hyvinvoinnin osa-aluetta tarkastelevalla mittarilla. Monipuolisten hyvinvoinnin mittareiden tarpeen akkulturaatiotutkimuksessa osoittaa, että akkulturaatio ei ollut käsillä olevassa tutkimuksessa heikentänyt tutkittujen hyvinvointia. Jatkossa tulisikin tarkastella akkulturaation negatiivisten seurausten lisäksi akkulturaation muita vaikutuksia yksilöiden hyvinvoinnille, kuten hallinnan tunteelle ja yleiselle elämäntyytyväisyydelle.

Syrjintäkokemuksia koskevia tuloksia voidaan pitää viitteenä siitä, että syrjinnän eri muotojen taustalla vaikuttavat erilaiset mekanismit ja asenteet. On mahdollista, että sosiaalisiin suhteisiin ja arkielämään liittyvä syrjintä, kuten naapureiden taholta koetut loukkaukset, heijastavat parhaiten tutkituista syrjinnän muodoista Jaakkolan (1999) tutkimia ulkomaalaisasenteita. Työelämään ja palveluihin liittyvät syrjintäkokemukset saattavat puolestaan heijastaa pikemminkin valtion ja kunnan virallisia vähemmistöideologioita, etenkin jos kyseessä ovat kunnan tai valtion virat kuin ns. tavallisten kansalaisten ulkomaalaisasenteita (Matinheikki-Kokko, 1992; 1997b). Tutkimuksissa tulisikin jatkossa

pyrkiä syrjintään liittyvien käsitteiden tarkempaan rajaamiseen, jotta olisi mahdollista selvittää mitkä tekijät ovat yhteydessä eri syrjinnän muotoihin ja miten syrjintää voitaisiin ehkäistä.

Tulosten yleistettävyyttä käsillä olevassa tutkimuksessa heikentää se, että vastausprosentti oli varsin matala. On mahdollista, että tutkimukseen vastanneiden akkulturaatio on erilaisessa vaiheessa kuin niillä, jotka eivät kyselyä palauttaneet. Tätä ei ollut kuitenkaan mahdollista selvittää, sillä Jyväskylän ulkomaalaistoimistolla ei ole lupaa luovuttaa asiakkaitaan koskevia tietoja ulkopuolisille. Pieni osallistumisprosentti ja vastaajien valikoituminen ovat yleisiä ongelmia maahanmuuttajien sopeutumista koskevissa tutkimuksissa (esim. Jasinskaja-Lahti & Liebkind, 1997). On todennäköistä, että ainakin yhtenä syynä tähän on maahanmuuttajien kokemaa luottamuksen puute valtaväestöstä edustavaa tutkijaa kohtaan. Tutkittavan ryhmän luottamusta tutkijaa ja tutkimusta kohtaan voisi jatkossa pyrkiä lisäämään ottamalla huomioon vähemmistöjen omat mielipiteet ja intressit sekä tekemällä yhteistyötä vähemmistöjen valitsemien edustajien kanssa.

Tutkimuksen tulosten mukaan näyttää siltä, että entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien sopeutuminen Jyväskylään on tapahtunut suuremmista vaikeuksista etenkin niillä, jotka ovat saaneet korkeakoulutusta entisessä Neuvostoliitossa tai jotka ovat olleet ammattiasemaltaan toimihenkilöitä ja joilla on ollut tuttavuuksia Suomessa ennen heidän tänne muuttoaan. Vaikeinta sopeutuminen on ollut niillä, jotka ovat kohdanneet paljon syrjintää ja jotka ovat marginalisoituneet. Marginalisaatiota voisi ehkäistä tukemalla entisestä Neuvostoliitosta tulleiden paluumuuttajien keskinäisiä suhteita, helpottamalla heidän pääsyään koulutukseen ja arvostamalla heidän kotimaassaan tekemiään tutkimuksia. Koulutukseen pääsyn helpottaminen parantaisi vähemmistöjen edustajien mahdollisuutta työllistyä ja tukisi lisäksi heidän sosiaalisia suhteitaan. Syrjinnän ja kielteisten ulkomaalaisasenteiden vastaista toimintaa tulisi kehittää selvittämällä eri syrjinnän muotojen taustalla vaikuttavia asenteita ja mahdollisuuksia niihin puuttumiseen. Yhteiskunnallisia voimavaroja tulisi lisäksi sijoittaa suomenkielen opetukseen, jotta maahanmuuttajille voitaisiin taata mahdollisimman nopea pääsy suomenkielen kursseille heti heidän saavuttuaan Suomeen.

LÄHTEET:

- Aarrevaara, T. (1993). "Saimme kuulla, että presidentti ottaa meidät Suomeen". Helsingin kaupungin tietokeskuksen keskustelualoitteita 1993: 1.
- Alsaker, F.D. & Olweus, D. (1986). Assessment of global negative self-evaluations and perceived stability of self in Norwegian preadolescent and adolescents. *Journal of Early Adolescence*, 6, 269-278.
- Aro, S. (1981). Stress, morbidity, and health-related behaviour. A five-year follow-up study among metal industry employees. *Scandinavian Journal of Social Medicine. Suppl. 25*. University of Tampere: Department of Public Health.
- Beiser, M., Johnson P. & Turner, J. (1993). Unemployment, underemployment and depressive affect among Southeast Asian refugees. *Psychological Medicine*, 23, 731-743.
- Berry, J.W. (1980). Acculturation as varieties of adaptation. Teoksessa A. Padilla (toim.), *Acculturation, theory, models and some new findings*, 9-25. Colorado CO: Westview Press.
- Berry, J.W. (1990). Psychology of acculturation. Teoksessa John J. Berman (toim.), *Nebraska Symposium on Motivation, 1989: Cross-cultural perspectives. Current theory and research in motivation*, 37 , 201-234. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Berry, J.W. (1992). Adaptation and acculturation in a new society. *International Migration*, 30, 69-86.
- Berry, J.W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 46, 7-34.
- Berry, J.W. & Kim, U. (1988). Acculturation and mental health. Teoksessa P. Dasen, J.W. Berry & N. Sartorius (toim.), *Health and cross-cultural psychology: towards applications*, 207-238. Lontoo: Sage publications.
- Berry, J.W., Kim, U., Minde, T., Mok, D. (1987). Comparative studies of acculturative stress. *International Migration Review*, 21, 491-511.
- Bourhis, R.Y., Moïse, L.C., Perreault, S. & Senécal, S. (1997). Towards an

- interactive acculturation model: A social psychological approach. *International Journal of Psychology*, 32, 369-386.
- Brislin, R., Landis, D. & Brandt, M. (1983). Conceptualizations of intercultural behavior and training. Teoksessa: D. Landis & R. Brislin (toim.), *Handbook of intercultural training* ,1, 1-35, New York: Pergamon.
- Domander, M. (1992). *Maahanmuuttajat ja koulutus. Siirtolaisuustutkimuksia A16*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Domander, M. (1994). *Kulttuuritausta ja maahanmuuttajakoulutuksen tuloksellisuus*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Duckitt, J. (1992). *The social psychology of prejudice*. New York: Praeger.
- Feldt, T. & Ruoppila, I. (1993). Suunnittelijoiden työn uudet haasteet, henkinen hyvinvointi ja voimavarat. *Jyväskylän yliopiston Työelämän tutkimusyksikön julkaisuja*, 10.
- Flink, T. (1991). Vainoja Inkerissä. Teoksessa: Nevalainen, P. & Sihvo, H. (toim.) *Inkeri. Historia, kansa ja kulttuuri*, 310-318. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Forsander, A. (1994). *Monietninen työ: haaste ammattitaidolle..* Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Furnham, A. & Bochner, S. (1986). *Culture shock: psychological reactions to unfamiliar environments*. London: Methuen.
- Halpern, D. (1993). Minorities and mental health. *Social Science and Medicine*, 36, 597-607.
- Hirvonen, H., Pitkänen, M & Tomperi, T. (1997). Lappeenrannan paluumuuttajaprojektit. Teoksessa M. Pitkänen & A. Jaakkola (toim.) *Inkerinsuomalaiset kunnassa*, 114-121. Jyväskylä: Suomen kuntaliitto.
- Horenczyk, G. (1997). Immigrants' perceptions of host attitudes and their reconstruction of cultural groups. *Applied Psychology: An International Review*, 46, 35-38.
- Hyttinen, R. & Tikkanen, A. (1997). Inkerinsuomalaiset vanhukset Helsingissä. Teoksessa M. Pitkänen & A. Jaakkola (toim.) *Inkerinsuomalaiset kunnassa*, 82-99. Jyväskylä: Suomen kuntaliitto.

- Jaakkola, M. (1989). Suomalaisten suhtautuminen ulkomaalaisiin ja ulkomaalaispolitiikkaan. Helsinki: Työvoimaministeriö.
- Jaakkola, M. (1995). Suomalaisten kiristyvät ulkomaalaisasenteet. Helsinki: Työministeriö.
- Jaakkola, M. (1999). Maahanmuutto ja etniset asenteet. Helsinki: Työministeriö.
- Jasinskaja-Lahti, I. & Liebkind, K. (1997). Maahanmuuttajien sopeutuminen pääkaupunkiseudulla; sosiaalipsykologinen näkökulma. Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Jasinskaja-Lahti, I. & Liebkind, K. (1998). Content and predictors of the ethnic identity of Russian-speaking immigrant adolescents in Finland. *Scandinavian Journal of Psychology*, 1998, 39, 209-219.
- Kagitcibasi, C. (1997). Whither multiculturalism? *Applied Psychology: An International Review*, 46, 44-49.
- Kulu, H. (1998). Venäjän ja Baltian suomalaisväestö. Teoksessa E. Kyntäjä & H. Kulu, *Muuttonäkymät Venäjältä ja Baltian maista Suomeen*, 38-78. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Kyntäjä, E. (1997). Ethnic remigration from the former Soviet Union to Finland - patterns of ethnic identity and acculturation among the Ingrian Finns. *Yearbook of Population Research in Finland*, 34, 102-113. Helsinki: Väestöliitto.
- Kyntäjä, E. (1998). Venäjän ja Baltian maiden uudet väestöliikkeet. Teoksessa E. Kyntäjä & H. Kulu, *Muuttonäkymät Venäjältä ja Baltian maista Suomeen*, 11-37. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Laitinen, I. (1986). *Pakolaisena Suomessa*. Helsinki: Sosiaalhallitus.
- Lammi-Nieminen, T. (1997). *Inkerinsuomalaisten paluumuuttajien elämää Jyväskylässä*. Jyväskylän yliopisto.
- Lange, A. (1995). *Invandrare om diskriminering. En enkät- och intervjuundersökning om etnisk diskriminering på uppdrag av Diskrimineringsombudsmannen (DO)*. Stockholms Universitet: CEIFO.
- Lange, A. (1996). *Invandrare om diskriminering II. En enkät- och intervjuundersökning om etnisk diskriminering på uppdrag av*

- Diskrimineringsombudsmannen (DO). Stockholms Universtitet: CEIFO.
- Liebkind, K. (1988). *Me ja muukalaiset*. Helsinki: Gaudeamus.
- Liebkind, K. (1994). Monikulttuurisuuden ehdot. Teoksessa: K. Liebkind (toim.). *Maahanmuuttajat: kulttuurien kohtaaminen Suomessa*: Helsinki: Gaudeamus.
- Markkanen, E. (1997). Inkerinsuomalaisten muutto Suomeen. Teoksessa M. Pitkänen & A. Jaakkola (toim.) *Inkerinsuomalaiset kunnassa*, 21-23. Jyväskylä: Suomen kuntaliitto.
- Matinheikki-Kokko, K. (1992). *Pakolaiset kunnassa: Kenen ehdoilla?* Helsinki: VAPK-Kustannus.
- Matinheikki-Kokko, K. (1997a). Monikulttuurinen Suomi. Teoksessa P. Pitkänen (toim.), *Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen*, 9-20. Helsinki: Edita.
- Matinheikki-Kokko, K. (1997b). Challenges of working in a cross-cultural environment. Jyväskylän yliopisto.
- METELI (1997). *Ammattiasema, työolot ja sairastavuus metalliteollisuuden henkilöstöryhmissä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 18*, Jyväskylä.
- Nevalainen, P. (1991). Inkerinmaan ja inkeriläisten vaiheet 1900-luvulla. Teoksessa: Nevalainen, P. & Sihvo, H. (toim.) *Inkeri. Historia, kansa ja kulttuuri*, 234-299. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Pitkänen, M. & Tomperi, T. (1997). Inkerinsuomalaisten palvelut elämänkaaren eri vaiheissa. Teoksessa M. Pitkänen & A. Jaakkola (toim.) *Inkerinsuomalaiset kunnassa*, 48-69. Jyväskylä: Suomen kuntaliitto.
- Portes, A. & MacLeod, D. (1996). Educational progress of children of immigrants: the roles of class, ethnicity and school context. *Sociology of Education*, 69, 255-275.
- Richmond, A. (1993). Reactive migration: Sociological perspectives on refugee movements. *Journal of Refugee Studies*, 6, 7-24.
- Ripatti, T. (1988). *Pakolaisten koulutus sopeutumisen välineenä ja vähemmistöpoliittisena toimintana*. Helsinki: Sosiaalhallitus.
- Romakkaniemi, H. (1997). *Inkerinsuomalaiset paluumuuttajanuoret*

pääkaupungissa. Teoksessa M. Pitkänen & A. Jaakkola (toim.) Inkerinsuomalaiset kunnassa, 70-81. Jyväskylä: Suomen kuntaliitto.

Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self image*. Princeton: Princeton University Press.

Salminen, O. (1997). *Entisestä Jugoslaviasta tulleiden pakolaisten kotoutuminen: "Täällä on kaikki hyvin, mutta..."*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sam, D.L. (1994). *Acculturation of young immigrants in Norway. A psychological and socio-cultural adaptation*. Bergen: University of Bergen.

Sam, D.L. & Berry, J.W. (1995). *Acculturative stress among young immigrants in Norway*. *Scandinavian Journal of Psychology*, 36, 10-24.

Singhal, R. & Misra, G. (1994). *Achievement goals: a situational-contextual analysis*. *International Journal of Intercultural Relations*, 18, 239-258.

Sosiaali- ja terveysministeriö (1986). *Vietnamin ja Kamputsean pakolaisten asema ja ongelmat Suomessa*. Helsinki.

Sue, D.W. & Sue, D. (1990). *Counselling the culturally different. Theory and practice*. New York: John Wiley & Sons.

Virokannas, K., Feldt, T. & Ruoppila, I. (1998). *Nuorten suunnittelijoiden työolot, voimavarat ja työhyvinvointi vuosina 1992-1997*. Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja, 339.

LIITE 1

Arvoisa vastaanottaja

Olen opiskelija Jyväskylän yliopiston psykologian laitokselta ja teen lopputyötäni entisestä Neuvostoliitosta tulleiden henkilöiden elämästä Jyväskylässä. Työni ohjaajana toimii psykologian professori Isto Ruoppila.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että mahdollisimman moni voisi vastata kyselyyn. Siksi toivon, että voisitte täyttää oheisen lomakkeen. Pyydän Teitä postittamaan täytetyn lomakkeen minulle oheisessa kirjekuoressa mahdollisimman nopeasti, mieluiten viikon kuluessa sen saapumisesta Teille. Postimaksu on maksettu valmiiksi. Saatte valita, kummankielistä lomaketta haluatte käyttää. Lomakkeiden postitus on tehty Jyväskylän ulkomaalaistoimistossa siten, että kukaan muu kuin ulkomaalaistoimiston henkilökunta ei ole nähnyt Teidän henkilötietojanne tai osoitettanne.

Kaikkia saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Kellään ulkopuolisella ei ole mahdollisuutta saada tietoonsa, mitä juuri Te olette vastannut. Numeroiksi muunnellut vastaukset käsitellään tilastollisesti ja tulokset esitetään keskiarvoina ja muiden tilastollisten lukujen avulla siten, että yksittäisen henkilön tunnistaminen niiden perusteella on mahdotonta.

Kyselylomakkeen ensimmäisen sivun oikeassa yläkulmassa olevan tunnuksen tarkoituksena on helpottaa tiedon käsittelyä, eikä sen perusteella ole mahdollista tunnistaa Teitä.

Kiitän jo etukäteen vaivannäöstänne ja osallistumisestanne tutkimukseen!

Mikko Pohjola
Jyväskylän yliopisto
Psykologian laitos
PL 35
40351 Jyväskylä
p. (014) 607922

prof. Isto Ruoppila
Jyväskylän yliopisto
Psykologian laitos
PL 35
40351 Jyväskylä
p. (014) 2602852

TUTKIMUSLOMAKE

Lue esitetyt kysymykset huolella ja *ympäri* vastausvaihtoehdoista se, joka kuvaa tilannettasi parhaiten tai *kirjoita* vastaus sille varattuun tilaan.

I TAUSTATIETOJA

1. Sukupuoli
 - 1 nainen
 - 2 mies
2. Syntymävuosi
19_____
3. Suomeen tulovuosi
19_____
4. Kuinka kauan olette asunut Suomessa?
_____vuotta
5. Missä asuitte ennen muuttoanne Suomeen?
 - 1 Pietarissa
 - 2 Pietarin lähialueilla
 - 3 Moskovassa
 - 4 Moskovan lähialueilla
 - 5 Petroskoissa
 - 6 Petroskoin lähialueilla
 - 7 Virossa
 - 8 Kazakstanissa
 - 9 Moldovassa
 - 10 Muualla, missä _____
6. Kansalaisuus
 - 1 suomen
 - 2 joku muu
7. Kuinka moni vanhemmistanne on kansallisuudeltaan suomalainen?
 - 0 ei kumpikaan
 - 1 toinen
 - 2 molemmat
 - 3 en tiedä
8. Kuinka moni isovanhemmistanne on kansallisuudeltaan suomalainen?
 - 0 ei yksikään
 - 1 yksi
 - 2 kaksi
 - 3 kolme
 - 4 neljä
 - 5 en tiedä
9. Siviilisääty
 - 1 naimisissa
 - 2 avoliitossa
 - 3 leski, eronnut tai asumuserossa
 - 4 naimaton
10. Onko Teillä lapsia Suomessa?
 - 1 kyllä
 - 2 ei

11. Suomeen muuttonne syy (ympyröi yksi tai useampi vaihtoehto)

- 1 paluumuutto
- 2 työ
- 3 elintaso
- 4 opiskelu
- 5 avioliitto
- 6 perheenyhdistäminen
- 7 turvallisuus
- 8 parempi elämänlaatu
- 9 muu, mikä _____

12. Oletteko harkinnut muuttoa takaisin kotimaahanne?

- 1 en
- 2 harvoin
- 3 usein
- 4 jatkuvasti

13. Oliko Teillä sukulaisia Suomessa ennen muuttoanne Suomeen?

- 1 kyllä
- 2 ei

14. Oliko Teillä muita tuttavias Suomessa ennen muuttoanne Suomeen?

- 1 kyllä
- 2 ei

II KOULUTUS

15. Kuinka kauan olette saanut koulutusta ennen muuttoanne Suomeen?

- peruskoulutusta? _____ vuotta
- ammattillista koulutusta? _____ vuotta
- korkeakoulutusta? _____ vuotta

16. Kuinka kauan olette saanut koulutusta Suomessa?

- peruskoulutusta? _____ vuotta _____ kuukautta
- ammattillista koulutusta? _____ vuotta _____ kuukautta
- korkeakoulutusta? _____ vuotta _____ kuukautta

III AMMATTI JA TYÖLLISYYS

17. Ammattinne kotimaassanne (kirjoittakaa suomeksi) _____

18. Ammattinne Suomessa (kirjoittakaa suomeksi) _____

19. Minkälainen on Teidän työllisyystilanteenne tällä hetkellä?

- Oletteko:
- 1 Kokopäivätyössä
 - 2 Osapäivätyössä
 - 3 Työllistettynä
 - 4 Työttömänä
 - 5 Eläkeläinen
 - 6 Kotiäiti tai koti-isä
 - 7 Opiskelija
 - 8 Muu, mikä _____

20. Mikä on Teidän kaikkien työsuhteittenne kesto yhteensä Suomessa oloikananne?

- _____ vuotta _____ kuukautta

IV KIELITAITO

Millaiseksi arvioitte suomenkielen taitonne?

21. Kuinka hyvin puhutte suomea?
 1 en ollenkaan
 2 hieman
 3 tulen arkipäivän elämässä toimeen
 4 kohtalaisen hyvin
 5 hyvin
22. Kuinka hyvin ymmärrätte puhuttua suomenkieltä?
 1 en ollenkaan
 2 hieman
 3 tulen arkipäivän elämässä toimeen
 4 kohtalaisen hyvin
 5 hyvin
23. Kuinka hyvin kirjoitatte suomea?
 1 en ollenkaan
 2 hieman
 3 tulen arkipäivän elämässä toimeen
 4 kohtalaisen hyvin
 5 hyvin
24. Kuinka hyvin ymmärrätte kirjoitettua suomenkieltä?
 1 en ollenkaan
 2 hieman
 3 tulen arkipäivän elämässä toimeen
 4 kohtalaisen hyvin
 5 hyvin

V ELÄMÄNTAPA JA SOSIAALISET SUHTEET

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Eri mieltä
25. Suhteeni suomalaisiin ovat yhtä hyvät kuin suhteeni toisiin entisen Neuvostoliiton kansalaisiin.	3	2	1
26. Viihdyn yhtä hyvin suomalaisten kanssa kuin entisen Neuvostoliiton kansalaisten kanssa.	3	2	1
27. Tällä hetkellä minun on vaikea löytää ystäviä, joihin voisin luottaa.	3	2	1
28. Minun on vaikea valita, eläinkö lähtömaani vai suomalaisen elämäntavan mukaisesti.	3	2	1
29. Minun on vaikea päättää, eläisinkö kuten suomalaiset vai kuten muut entisen Neuvostoliiton kansalaiset Suomessa.	3	2	1
30. Haluaisin olla kuten suomalaiset.	3	2	1
31. Koska asun Suomessa, minun on parasta elää kuten suomalaiset.	3	2	1
32. Haluan, että muut ihmiset tietävät entisestä kansalaisuudestani.	3	2	1

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Eri mieltä
33. Vietän aikaani mieluiten muiden entisen Neuvostoliiton kansalaisten kanssa.	3	2	1
34. Vaikka asunkin Suomessa, minun pitäisi mielestäni elää kuten elimme entisessä kotimaassani.	3	2	1

VI HYVINVOINTI

35. Missä määrin Sinulla on viimeisen 12 kuukauden aikana ollut seuraavanlaisia oireita tai vaivoja?

	Ei koskaan / harvoin	Silloin tällöin	Melko usein	Usein / jatkuvasti
a) Närästystä tai happovaivoja	1	2	3	4
b) Ruokahaluttomuutta	1	2	3	4
c) Vatsakipuja	1	2	3	4
d) Epäsäännöllistä vatsan toimintaa	1	2	3	4
e) Pahoinvointia tai oksentelua	1	2	3	4
f) Vaikeuksia päästä uneen tai heräilyä öisin	1	2	3	4
g) Painajaisunia	1	2	3	4
h) Päänsärkyä	1	2	3	4
i) Huimausta	1	2	3	4
j) Muistihäiriöitä	1	2	3	4
k) Kipuja rinnassa	1	2	3	4
l) Sydämentykytystä tai epäsäännöllisiä sydämenlyöntejä	1	2	3	4
m) Hengitysvaikeuksia tai ahdistuksen tunnetta ilman ruumiillista ponnistelua	1	2	3	4
n) Runsasta hikoilua ilman ruumiillista ponnistelua	1	2	3	4
o) Käsien vapinaa	1	2	3	4
p) Haluttomuutta tai tarmottomuutta	1	2	3	4
q) Sukupuolista haluttomuutta	1	2	3	4
r) Ärtynoisyyttä tai kiukunpuuskia	1	2	3	4
s) Jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta	1	2	3	4

	Ei koskaan / harvoin	Silloin tällöin	Melko usein	Usein / jatkuvasti
t) Masentuneisuutta	1	2	3	4
u) Väsymystä tai heikotusta	1	2	3	4

VI ITSEARVIOINTI

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
36. Toisinaan minusta tuntuu, että en ole hyvä missään.	1	2	3	4	5
37. Minulla ei ole paljon asioita, joista voisin olla ylpeä.	1	2	3	4	5
38. Toisinaan minusta tuntuu, että olen tarpeeton.	1	2	3	4	5
39. Kaiken kaikkiaan minusta tuntuu, että olen epäonnistunut yksilö.	1	2	3	4	5
40. Haluaisin muuttaa monia asioita itsessäni.	1	2	3	4	5
41. Olen usein halunnut olla joku muu.	1	2	3	4	5

VII SYRJINTÄKOKEMUKSET

	ei koskaan	1-2 kertaa	3-4 kertaa	5-6 kertaa
42. Onko Suomessa oloaikananne tapahtunut, ettette ole saanut hakemaanne työpaikkaa ulkomaalaistaustanne vuoksi, vaikka olette täyttäneet hakuvaatimukset ?	0	1	2	3
43. Jos Suomessa oloaikananne olette ollut työssä niin onko: a) Teidät sivuutettu ulkomaalaistaustanne vuoksi, kun olette halunnut edetä työssänne?	0	1	2	3
b) Teidät irtisanottu työstä ulkomaalaistaustanne vuoksi?	0	1	2	3
c) Teitä loukattu tai kiusattu työpaikalla ulkomaalaistaustastanne johtuen?	0	1	2	3
44. Onko Suomessa oloaikananne tapahtunut, ettette ole saanut vuokrata tai ostaa asuntoa tai taloa ulkomaalaistaustanne vuoksi?	0	1	2	3
45. Onko Teitä Suomessa oloaikananne kohdeltu huonosti koulussa tai muussa koulutuslaitoksessa ulkomaalaistaustanne vuoksi?	0	1	2	3

	ei koskaan	1-2 kertaa	3-4 kertaa	5-6 kertaa
46. Onko Teitä Suomessa oloaikanne loukattu tai muulla tavoin kiusattu ulkomaalaistaustanne vuoksi:				
a) naapureiden taholta?	0	1	2	3
b) muissa yhteyksissä, esimerkiksi kadulla, liikennevälineissä tms.?	0	1	2	3
47. Oletteko Suomessa oloaikanne joutunut väkivallan, ryöstön, varkauden tai muun vakavan rikoksen kohteeksi, jonka uskotte johtuvan ulkomaalaistaustanne?	0	1	2	3
48. Onko Teitä Suomessa oloaikanne ulkomaalaistaustanne vuoksi estetty pääsemästä:				
a) ravintolaan, baariin, yökerhoon, tanssipaikkaan tms.?	0	1	2	3
b) johonkin kauppaan ostoksille?	0	1	2	3
49. Onko Suomessa oloaikanne tapahtunut, ettette ole saanut vuokrata tai ostaa jotakin luottokortilla tai osamaksulla (esimerkiksi autoa tai videokameraa), tai ottaa pankista lainaa ulkomaalaistaustanne vuoksi?	0	1	2	3
50. Oletteko Suomessa oloaikanne ulkomaalaistaustanne vuoksi tullut huonosti kohdelluksi tai saanut huonoa palvelua:				
a) ravintolassa tai kaupassa?	0	1	2	3
b) työvoimatoimistossa?	0	1	2	3
c) Kansaneläkelaitoksessa (KELA)?	0	1	2	3
d) poliisiviranomaisilta?	0	1	2	3
e) terveydenhuollossa?	0	1	2	3
f) sosiaalitoimistossa?	0	1	2	3
51. Onko ulkomaalaistaustanne rajoittanut osallistumistanne harrastus- tai kerhotoimintaan?	0	1	2	3
52. Onko Teistä tuntunut, että suomalaiset eivät halua tavata teitä ulkomaalaistaustanne takia?	0	1	2	3

MIKÄLI HALUATTE, VOITTE KIRJOITTA MIELIPITEENNE TUTKIMUKSESTA LOMAKKEEN LOPUSSA OLEVAAN TYHJÄÄN TILAAN.

KIITOS VAIVANNÄÖSTÄNNE!

Уважаемый участник опроса!

Я - студент факультета психологии в университете г. Ювяскюля. Темой моей дипломной работы является жизнь иммигрантов, приехавших из бывшего СССР, в Ювяскюля. Моим преподавателем является профессор психологии Исто Руоппила.

Опрос проводится на двух языках, из которых Вы можете выбрать наиболее Вам подходящий.

Для получения более точного результата важно, чтобы в опросе приняло участие наибольшее количество человек, но участие в опросе является добровольным и анонимным. Прошу Вас заполнить анкету не позднее недели со дня получения и вернуть ее в прилагающемся конверте. Почтовые услуги оплачены. Рассылка анкет произведена силами бюро иностранцев г.Ювяскюля и Ваши данные и адреса известны только работникам этого бюро.

Заранее благодарю,

с уважением, Микко Похйола

Mikko Pohjola
Jyväskylän yliopisto
Psykologian laitos
PL 35
40351 Jyväskylä
p. (014) 607 922

Внимательно прочитайте вопросы и обведите более подходящий Вам вариант или напишите свой ответ.

I Личные данные

1. Пол

- 1 мужской
- 2 женский

2. Год рождения

19 _____

3. Год переезда в Финляндию

19 _____

4. Как долго Вы проживаете в Финляндии?

_____ года/лет

5. Где Вы жили до переезда в Финляндию?

- 1 Санкт-Петербург
- 2 Ленинградская область
- 3 Москва
- 4 Московская область
- 5 Петрозаводск
- 6 Карелия
- 7 Эстония
- 8 Казахстан
- 9 Молдавия
- 10 Другое. где _____

6. Гражданство

- 1 финское
- 2 другое

7. Кто из ваших родителей по национальности финн?

- 0 никто
- 1 один из них
- 2 оба
- 3 не знаю

8. Кто из ваших бабушек и дедушек по национальности финн?

- 0 никто
- 1 один из них
- 2 двое
- 3 трое
- 4 четверо
- 5 не знаю

9. Гражданское состояние

- 1 женат/замужем
- 2 фактический брак
- 3 вдовец/ вдова, разведен/а или живем врозь
- 4 не женат/не замужем

10. Есть ли у Вас дети в Финляндии?

- 1 да
- 2 нет

11. Причина переезда в Финляндию (обведите один или несколько вариантов)

- 1 реэмигрант
- 2 работа
- 3 жизненный уровень
- 4 учеба
- 5 брак
- 6 воссоединение семьи
- 7 безопасность
- 8 лучший образ жизни
- 9 другое, что _____

12. Думали ли Вы о переезде обратно на родину?

- 1 нет
- 2 редко
- 3 часто
- 4 постоянно

13. Были ли у Вас родственники в Финляндии до Вашего переезда?

- 1 да
- 2 нет

14. Были ли у Вас знакомые в Финляндии до Вашего переезда?

- 1 да
- 2 нет

II ОБРАЗОВАНИЕ

15. Образование до переезда в Финляндию?

- начальное образование _____ лет
- профессиональное _____ лет
- высшее _____ лет

16. Образование в Финляндии?

- начальное образование _____ лет _____ месяцев
- профессиональное _____ лет _____ месяцев
- высшее _____ лет _____ месяцев

III ПРОФЕССИЯ И ТРУДОУСТРОЙСТВО

17. Профессия на родине (напишите на финском языке) _____

18. Профессия в Финляндии (напишите на финском языке) _____

19. Вы трудоустроены на данное время:

- 1 на полный рабочий день
- 2 на неполный рабочий день
- 3 временно
- 4 безработный/ая
- 5 пенсионер
- 6 дома с ребенком
- 7 студент/ка
- 8 другое, что _____

20. Какой у вас стаж работы в Финляндии?

_____ лет _____ месяцев

IV ЗНАНИЕ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Каково Ваше мнение о владении финским языком?

21. Как хорошо Вы говорите по-фински?

1 совсем не говорю

2 чуть-чуть

3 справляюсь в ежедневном быту

4 довольно хорошо

5 хорошо

22. Как хорошо Вы понимаете устный финский язык?

1 совсем не понимаю

2 чуть-чуть

3 справляюсь в ежедневном быту

4 довольно хорошо

5 хорошо

23. Как Вы пишете по-фински?

1 совсем не умею

2 чуть-чуть

3 справляюсь в ежедневном быту

4 довольно хорошо

5 хорошо

24. Как хорошо Вы понимаете письменный финский язык?

1 совсем не понимаю

2 чуть-чуть

3 справляюсь в ежедневном быту

4 довольно хорошо

5 хорошо

V ОБРАЗ ЖИЗНИ И КОНТАКТЫ

	согласен	частично согласен	не согласен
25. Мои отношения с финнами такие же хорошие как отношения с гражданами бывшего СССР.	3	2	1
26. Я получаю такое же удовольствие от общения с финнами как и от общения с гр. бывшего СССР	3	2	1
27. В данное время мне трудно найти друзей, которым я мог бы доверять.	3	2	1
28. Мне трудно выбрать по каким обычаям жить: по русским или финским.	3	2	1
29. Мне трудно решить каким образом жить: как коренное население или как переехавшие сюда граждане бывшего СССР	3	2	1

	согласен	частично согласен	не согласен
30. Я хотел бы быть как финны	3	2	1
31. Т.к. я живу в Финляндии, мне лучше жить по финским обычаям	3	2	1
32. Я хочу, чтобы другие знали гражданином какого государства я являюсь	3	2	1
33. Я с большим удовольствием провожу время с гражданами бывшего СССР	3	2	1
34. По-моему, хоть я и живу в Финляндии, мне следует жить как и раньше на родине	3	2	1

VI СОСТОЯНИЕ ЗДОРОВЬЯ

35. Как часто за последние 12 месяцев у Вас были нижеперечисленные симптомы или боли?

	Никогда/ редко	иногда	довольно часто	часто/ постоянно
а) Изжога	1	2	3	4
б) Отсутствие аппетита	1	2	3	4
в) Боли в животе	1	2	3	4
г) Нерегулярная работа желудка	1	2	3	4
д) Плохое самочувствие и тошнота	1	2	3	4
е) Бессонница	1	2	3	4
ё) Кошмары во сне	1	2	3	4
ж) Головные боли	1	2	3	4
з) Головокружения	1	2	3	4
и) Временное расстройство памяти	1	2	3	4
к) Боли в груди	1	2	3	4
л) Учащенное сердцебиение или аритмия	1	2	3	4
м) Стеснение в груди или одышка без физической нагрузки	1	2	3	4
н) Сильная потливость без физической нагрузки	1	2	3	4
о) Дрожание рук	1	2	3	4
п) Апатия и отсутствие Энергии	1	2	3	4

	50	Никогда/ редко	иногда	довольно часто	часто/ постоянно
р) Отсутствие полового влечения		1	2	3	4
с) Раздражение или приступы гнева		1	2	3	4
т) Напряженность или нервозность		1	2	3	4
у) Депрессия		1	2	3	4
ф) Усталость или слабость		1	2	3	4

VII САМООЦЕНКА

	абсолютно согласен	согласен	частично согласен	не согласен	абсолютно не согласен
36. Иногда мне кажется, что я плох во всем	1	2	3	4	5
37. Очень мало того, чем бы я мог гордиться	1	2	3	4	5
38. Иногда мне кажется, что я никому не нужен	1	2	3	4	5
39. Мне кажется, что я---неудавшаяся личность	1	2	3	4	5
40. Я хотел бы многое изменить в себе	1	2	3	4	5
41. Я часто хотел бы быть кем-то другим	1	2	3	4	5

VII ДИСКРИМИНАЦИЯ

	никогда	1-2 раза	3-4 раза	5-6 раз
42. Случалось ли за время Вашего жительство в Финляндии, что найдя работу, Вы ее не получили из-за Вашего иностранного происхождения, хотя Вы отвечали всем требованиям	0	1	2	3
43. Если Вы работали в Финляндии, то:				
а) Вас обошли из-за Вашего иностранного происхождения когда Вы хотели продвигнуться по работе	0	1	2	3
б) Вас уволили с работы из-за Вашего иностранного происхождения	0	1	2	3
в) Вас обижали или унижали на работе из-за Вашего иностранного происхождения	0	1	2	3

	никогда	1-2 раза	3-4 раза	5-6 раз
44. Случалось ли за время Вашего жительства в Финляндии так, что Вы не могли арендовать или купить жилье из-за Вашего иностранного происхождения	0	1	2	3
45. Обращались ли с Вами плохо в школе или другом учебном заведении из-за Вашего иностранного происхождения	0	1	2	3
46. За время Вашего жительства в Финляндии Вас обижали или унижали из-за Вашего иностранного происхождения				
а) соседи	0	1	2	3
б) другие, напр, на улице или в общественном транспорте				
47. Являлись ли Вы жертвой насилия, воровства, грабежа или другого серьезного преступления из-за Вашего иностранного происхождения	0	1	2	3
48. Препятствовали ли из-за Вашего иностранного происхождения Вашему входу				
а) в ресторан, бар, ночной клуб, на дискотеку и т.д.	0	1	2	3
б) в какой-либо магазин	0	1	2	3
49. Случалось ли за время Вашего жительства в Финляндии, чтобы Вам отказали в прокате или продаже товаров в кредит (напр. машина или видеокамера) из-за Вашего иностранного происхождения	0	1	2	3
50. Сталкивались ли Вы за время Вашего жительства в Финляндии с плохим отношением или обслуживанием из-за Вашего иностранного происхождения				
а) в ресторане или магазине	0	1	2	3
б) в бюро по трудоустройству	0	1	2	3
в) в КЕЛА	0	1	2	3
г) в полиции	0	1	2	3
д) в мед. учреждениях	0	1	2	3
е) в соц. учреждениях	0	1	2	3
51. Мешало ли Ваше иностранное происхождение Вашим увлечениям, напр. участию в спортивных секциях или кружках	0	1	2	3
52. Казалось ли Вам когда-нибудь, что финны не хотят общаться с Вами из-за Вашего иностранного происхождения	0	1	2	3

**ПРИ ЖЕЛАНИИ МОЖЕТЕ НИЖЕ НАПИСАТЬ СВОЕ МНЕНИЕ ОБ ЭТОМ ИССЛЕДОВАНИИ
СПАСИБО ЗА БЕСПОКОЙСТВО !**

LIITE 3. Itsearvostusmittarin osioiden väliset Pearsonin korrelaatioker-
toimet

KYSYMYS	3 6	3 7	3 8	3 9	4 0	4 1
3 6	1.00 p=.	.54 p=.000	.34 p=.002	.57 p=.000	.22 p=.034	.33 p=.003
3 7	.54 p=.000	1.00 p=.	.47 p=.000	.56 p=.000	.30 p=.006	.41 p=.000
3 8	.34 p=.002	.47 p=.000	1.00 p=.	.65 p=.000	.33 p=.004	.30 p=.007
3 9	.57 p=.000	.56 p=.000	.65 p=.000	1.00 p=.	.28 p=.011	.36 p=.001
4 0	.22 p=.034	.30 p=.006	.33 p=.004	.28 p=.011	1.00 p=.	.45 p=.000
4 1	.33 p=.003	.41 p=.000	.30 p=.007	.36 p=.001	.45 p=.000	1.00 p=.

LIITE 4. Akkulturaatiostrategiamittarin osioiden väliset korrelaatioker-
toimet ja pääkomponenttianalyysin tulokset (VARIMAX -rotaatio).

KYSYMYS	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
25	1.00									
26	.47	1.00								
27	-.39	-.23	1.00							
28	-.12	-.10	.42	1.00						
29	-.12	-.20	.42	.82	1.00					
30	.17	.45	-.25	.02	-.02	1.00				
31	.11	.31	-.14	-.10	-.03	.44	1.00			
32	.12	-.09	.31	.15	.16	-.19	-.00	1.00		
33	-.14	-.23	.36	.22	.31	-.31	-.11	.31	1.00	
34	-.19	-.15	.31	.17	.18	-.48	-.04	.30	.33	1.00

PÄÄKOMPONENTTIANALYYSIN TULOKSET

Muuttuja	Kommunaliteetti	Faktori	Ominaisarvo	varianssi%	kumul.%
KYSYMYS 25	1.00	1	3.00	33.4	33.4
KYSYMYS 26	1.00	2	1.72	19.1	52.4
KYSYMYS 27	1.00	3	1.09	12.1	64.5
KYSYMYS 28	1.00	4	.99	11.0	75.6
KYSYMYS 29	1.00	5	.69	7.7	83.2
KYSYMYS 30	1.00	6	.63	7.1	90.3
KYSYMYS 31	1.00	7	.43	4.8	95.1
KYSYMYS 33	1.00	8	.27	3.1	98.2
KYSYMYS 34	1.00	9	.16	1.8	100.00

VARIMAX ROTATOIDUT FAKTORIT

	MARGINALISAATIO	SEPARAATIO	INTEGRAATIO	ASSIMILAATIO
KYSYMYS 25	-.06	-.08	.92	-.03
KYSYMYS 26	-.07	-.12	.68	.46
KYSYMYS 27	.49	.40	-.42	-.00
KYSYMYS 28	.93	.06	-.02	-.04
KYSYMYS 29	.92	.12	-.07	-.01
KYSYMYS 30	.13	-.63	.17	.61
KYSYMYS 31	-.08	.01	.05	.91
KYSYMYS 33	.28	.65	-.07	-.09
KYSYMYS 34	.05	.86	-.08	.03

LIITE 5. Eri syrjintämuodot ja niiden yleisyys aineistossa

TYÖELÄMÄÄN LIITTYVÄ SYRJINTÄ:

- kysymys 42 (onko Suomessa oloaikananne tapahtunut ettette ole saanut hakemaan työpaikkaa ulkomaalaistaustanne vuoksi, vaikka olette täyttäneet hakuvaatimukset?)

40 (57%) ei kertaakaan

11 (16%) 1-2 kertaa

3 (4%) 5-6 kertaa

16 (23%) ei vastannut

- kysymys 43a (jos Suomessa oloaikananne olette ollut työssä niin onko Teidät sivuutettu ulkomaalaistaustanne vuoksi, kun olette halunnut edetä työssänne?)

33 (47%) ei kertaakaan

3 (4%) 1-2 kertaa

2 (3%) 5-6 kertaa

32 (46%) ei vastannut

- kysymys 43b (jos Suomessa oloaikananne olette ollut työssä niin onko Teidät irtisanottu työstä ulkomaalaistaustanne vuoksi?)

35 (50%) ei kertaakaan

2 (3%) 1-2 kertaa

33 (47%) ei vastannut

- kysymys 43c (jos Suomessa oloaikananne olette ollut työssä niin onko Teitä loukattu tai kiusattu työpaikalla ulkomaalaistaustanne johtuen?)

32 (46%) ei kertaakaan

5 (7%) 1-2 kertaa

1 (1%) 5-6 kertaa

32 (46%) ei vastannut

ARKIELÄMÄÄN LIITTYVÄ SYRJINTÄ:

- kysymys 44 (Onko Suomessa oloaikananne tapahtunut, ettette ole saanut vuokrata tai ostaa asuntoa tai taloa ulkomaalaistaustanne vuoksi?)

56 (80%) ei kertaakaan

5 (7%) 1-2 kertaa

1 (1%) 3-4 kertaa

8 (11%) ei vastannut

- kysymys 46b (Onko Teitä Suomessa oloaikananne loukattu tai muulla tavoin kiusattu ulkomaalaistaustanne vuoksi muissa yhteyksissä, esimerkiksi kadulla, liikennevälineissä tms.?)

33 (47%) ei kertaakaan

5 (7%) 1-2 kertaa

2 (3%) 3-4 kertaa

30 (43%) ei vastannut

- kysymys 47 (Oletteko Suomessa oloaikananne joutunut väkivallan, ryöstön, varkauden tai muun vakavan rikoksen kohteeksi, jonka uskotte johtuvan ulkomaalaistaustanne?)

62 (89%) ei kertaakaan

3 (4%) 1-2 kertaa

2 (3%) 5-6 kertaa

3 (4%) ei vastannut

PALVELUIHIN LIITTYVÄ SYRJINTÄ:

- kysymys 45 (Onko Teitä Suomessa oloaikananne kohdeltu huonosti koulussa tai muussa koulutuslaitoksessa ulkomaalaistaustanne vuoksi?)

56 (80%) ei kertaakaan

6 (9%) 1-2 kertaa

3 (4%) 3-4 kertaa

5 (7%) ei vastannut

- kysymys 48a (Onko Teitä Suomessa oloaikananne ulkomaalaistaustanne vuoksi estetty pääsemästä ravintolaan, baariin, yökerhoon, tanssipaikkaan tms.?)

65 (93%) ei kertaakaan

5 (7%) ei vastannut

- kysymys 48b (Onko Teitä Suomessa oloaikananne ulkomaalaistaustanne vuoksi estetty pääsemästä johonkin kauppaan ostoksille?)

64 (91%) ei kertaakaan

2 (3%) 1-2 kertaa

4 (6%) ei vastannut

- kysymys 49 (Onko Suomessa oloaikananne tapahtunut, ettette ole saanut vuokrata tai ostaa jotakin luottokortilla tai osamaksulla (esimerkiksi autoa tai videokameraa), tai ottaa pankista lainaa ulkomaalaistaustanne vuoksi?)

51 (73%) ei kertaakaan

13 (19%) 1-2 kertaa

1 (1%) 3-4 kertaa

5 (7%) ei vastannut

- kysymys 50a (Oletteko Suomessa oloaikananne ulkomaalaistaustanne vuoksi tullut huonosti kohdelluksi tai saanut huonoa palvelua ravintolassa tai kaupassa?)

62 (89%) ei kertaakaan

6 (9%) 1-2 kertaa

2 (2%) ei vastannut

- kysymys 50b (Oletteko Suomessa oloaikananne ulkomaalaistaustanne vuoksi tullut huonosti kohdelluksi tai saanut huonoa palvelua työvoimatoimistossa?)

62 (89%) ei kertaakaan

5 (7%) 1-2 kertaa

3 (4%) ei vastannut

- kysymys 50c (Oletteko Suomessa oloaikananne ulkomaalaistaustanne vuoksi tullut huonosti kohdelluksi tai saanut huonoa palvelua Kansaneläkelaitoksessa KELA?)

64 (92%) ei kertaakaan

3 (4%) 1-2 kertaa

3 (4%) ei vastannut

- kysymys 50d (Oletteko Suomessa oloaikananne ulkomaalaistaustanne vuoksi tullut huonosti kohdelluksi tai saanut huonoa palvelua poliisiviranomaisilta?)

66 (95%) ei kertaakaan

1 (1%) 1-2 kertaa

3 (4%) ei vastannut

- kysymys 50e (Oletteko Suomessa oloaikananne ulkomaalaistaustanne vuoksi tullut huonosti kohdelluksi tai saanut huonoa palvelua terveydenhuollossa?)

66 (95%) ei kertaakaan

1 (1%) 1-2 kertaa

3 (4%) ei vastannut

- kysymys 50f (Oletteko Suomessa oloaikananne ulkomaalaistaustanne vuoksi tullut huonosti kohdelluksi tai saanut huonoa palvelua sosiaalitoimistossa?)

67 (96%) ei kertaakaan

1 (1%) 1-2 kertaa

2 (3%) ei vastannut

SOSIAALISIIN SUHTEISIIN LIITTYVÄ SYRJINTÄ:

- kysymys 46a (Onko Teitä Suomessa oloaikananne loukattu tai muulla tavoin kiusattu ulkomaalaistaustanne vuoksi naapureiden taholta?)

46 (65%) ei kertaakaan

13 (19%) 1-2 kertaa

4 (6%) 3-4 kertaa

4 (6%) 5-6 kertaa

3 (4%) ei vastannut

- kysymys 51 (Onko ulkomaalaistaustanne rajoittanut osallistumistanne harrastus- tai kerhotoimintaan?)

65 (93%) ei kertaakaan

3 (4%) 1-2 kertaa

2 (3%) ei vastannut

- kysymys 52 (Onko Teistä tuntunut, että suomalaiset eivät halua tavata Teitä ulkomaalaistaustanne takia?)

37 (53%) ei kertaakaan

25 (36%) 1-2 kertaa

2 (3%) 3-4 kertaa

5 (7%) 5-6 kertaa

1 (1%) ei vastannut